

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἑκτος

Συνδρομὴ ἰτησιᾶ: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἶνε ἰτησιᾶι—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

13 Αὐγούστου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΜΠΟΤΑΣΗ

{ Παναγιώτης Μπότας

Ὁ ἐπὶ πλούτῳ καὶ πολιτικῇ συνέσει φημιζόμενος Παναγιώτης Μπότας, ἐγεννήθη ἐν Σπέτσαις. Ἀμα ἐκραγείσης αὐτόσε τῆς ἐπαναστάσεως (τὴν 2 ἢ 3 Ἀπριλίου 1821) ἀπεστάλη παρὰ τῶν συμπολιτῶν του, μετὰ τῶν Γεωργίου Πάνου καὶ Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου, εἰς Ὑδραν, ἵνα συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν τῆς νήσου ταύτης ταχίστην συμμετοχὴν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν· τὴν 12 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου μέλος τῆς διοικήσεως τῶν Σπετσῶν.

Ὁ Παναγιώτης Μπότας ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος εἰς διαφόρους ναυμαχίας ὡς ναύαρχος τῶν Σπετσῶν. Τῷ 1824 διωρίσθη ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος προσβληθεὶς ὑπὸ τύρου ἐν Ναυπλίῳ, ἐν ἡλικίᾳ ἔτους 43.

Ἡ παράθεσις τῶν ἐπομένων ἐγγράφων, ἅτινα ἐραυρίζομεθα ἐκ τῶν Ναυτικῶν τοῦ κ. Ἀν. Ὁρλάνδου, ἀρκοῦσι νὰ τεκμηριώσωσι τὴν σπουδαιότητα τοῦ προσώπου, ὑπερ διεδραμάτισεν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ὁ Παναγιώτης Μπότας.

Οἱ Σπετσιοῦται ἐπέστειλον αὐτῷ τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν:

«Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Ἀντιπρόεδρον τοῦ ἐκτελεστικοῦ σώματος Κύριον Π. Μπότασιν.

«Φωνὴ τῆς γλυκυτάτης ἡμῶν Πατρίδος καὶ τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν σου σὲ προσκαλεῖ ἐνταῦθα διὰ νὰ σοὶ ἐγχειρίσῃ, ὅχι ἀξίαν, ὡς ἡ ἀξιοῦς σου ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ βάρος, τὸ ὁποῖον ἐλπίζει νὰ λαμπρύνῃ διὰ τῶν πατριωτικῶν σου ἀρετῶν, καὶ νὰ τὸ ἀναδείξῃ τῶντι ἀξίωμα ζηλωτῶν· εἶναι ἡ Ναυαρχία τὴν ὁποίαν σοὶ ἐγχειρίζει ἡ Πατρίς ὁμοφώνως, καὶ μολονότι σ' ἐκλέγει ἐν τῷ μέσῳ τῶν δυσκολωτέρων περιστάσεων τοῦ ἔθνους, δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι θέλει δείξῃς

1. Ὁ πατήρ του ὠνομάθη Μπότας διότι νήπιον ὦν ἔτρωγε χῶμα, ὅπερ κατὰ τὴν Ἀλβανικὴν καλεῖται μ. π. ὅ. τ.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'—1878.

τὸν συνήθη σου ζῆλον καὶ γενναιότητα καὶ τὴν φρόνησιν, ἥτις κατ' ἐξαίρετον τρόπον σὲ ἐξαυακτῆρισεν εἰς διαφόρους περιστάσεις· μὴ βραδύνης λοιπὸν, ὃ καλὲ πατριῶτα, ἀλλὰ δράμε ὅσον τάχιον νὰ συνενωθῇς με τοὺς συναδέλφους σου, διὰ ν' ἀγωνισθῇς καὶ στρατιωτικῶς ὑπὲρ τοῦ γένους καὶ τῆς Πατρίδος σου. Ἐλπίζομεν νὰ εὐρωμεν κατὰ τοῦτο σύμφηρον καὶ τὴν Σ. Διοίκησιν, εἰς ἣν ἀναφερόμεθα....

«Ἐκ Σπετσῶν τὴν 20 Ἰουλίου 1824».

Ἄλλ' ὁ μὲν Μπότας ἀπῆντησεν ὡς ἐξῆς:

«Τῆς τερπνοτάτης μητρός μας ἡ φωνὴ διὰ καλῶς ἐφθασεν εἰς τὰς ἀκοάς μου, ἐκέντησε τὸν ψυχὴν μου, ὥστε ἐνθουσιασμένος ἀπεφάσισα νὰ τρέξω, ὅπου αὐτὴ μ' ἐπροσκαλοῦσεν· ἡ ἰδίᾳ ὅμως Μήτηρ, καὶ ὑμεῖς οἱ ἴδιοι ἀγαπητοί μοι συμπολιταὶ καὶ ἀδελφοί, ἐνεκρίνατε νὰ εἶμαι ὑπόχρεως εἰς ἄλλα χρῆ, ἐμπιστευθέντα μοι παρὰ τῆς γενικῆς Μητρός. Τὰ χρῆ ταῦτα μ' ἐβίαζον νὰ μὴ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου, ἂν δὲν ἐλάβανον τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν θερμῶς ἐζήτησα, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν πολλάκις παρεκάλεσα, ἀλλὰ μοὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὴν λάβω διὰ τὰ ὅσα παρ' αὐτῆς θέλει σᾶς γνωστοποιηθῶσιν αἴτια. Ἄν ὅμως, ἀδελφοί, ἡ πρόσκλησίς σας εἶναι ἀμετάβλητος, γνωστοποιήσατέ μοι καὶ ἐγὼ ἐλευθερυνοῦμαι ἀπὸ τὰ γενικὰ χρῆ με τὴν παραίτησίν μου, καὶ τρέχω εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ ἀδελφοί μου με προτρέπουν στάδιον, διὰ τὸ ὁποῖον μένω εὐγνώμων καὶ πρὸς τὴν γλυκυτάτην μου Μητέρα καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου πατριώτας, μολονότι γνωρίζω τὸν ἑαυτὸν μου ἀνάξιον».

Τὸ δὲ Ἐκτελεστικὸν ἔγραψεν εἰς τοὺς Σπετσιοῦτας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὰ ἐξῆς:

«Ἐλήφθη ἡ κατὰ τὴν 20 τοῦ παρόντος ἀναφορά σας, ἐκ τῆς ὁποίας παρατηρεῖται ἡ με ἀπαθῆ σκέψιν γενομένη ἐκλογὴ καὶ πρόσκλησις εἰς τὸ ναυαρχικὸν χρῆ τοῦ ἐκλαμπρότατου Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος. Ἡ Διοίκησις ἐπῆνεσε τὴν εὐστοχίαν μιᾶς τοιαύτης ἐκλογῆς, διότι τῶντι εἶναι ἱκανὸς νὰ βαστάξῃ τοιοῦτον χρῆ ἐνδόξως, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποκαθίσταται ἀναγκαία ἡ παρουσία του εἰς τὴν τῶν Σπετσῶν ναυτικὴν μοῖραν, ἀλλ' ἐπίσης εἶναι καὶ πολὺ περισσότερον ἀναγκασιότερα ἡ ἐνταῦθα παρουσία τοῦ εἰς τὸ ἀντιπροεδρικὸν βά-

ρος, εις τὸ ὅποιον ἤδη ἐνδόξως διετέλεσεν ὥστε ἡ Διοίκησις, σκεπτομένη σπουδαίως περὶ τῶν δύο τούτων, καὶ ἀνασταθμίζουσα τὴν βλάβην ἢ ὠφέλειαν, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας του ἢ ἀπουσίας του, εἰς ἀμφοτέρω τὰ χρέη ταῦτα, ἐνέκρινεν ὁμοφώνως νὰ παρευρίσκηται εἰς τὸν τῆς ἀντιπροεδρείας χώρον, ὡς μᾶλλον ἀναγκαϊότερον, καὶ μάλιστα εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅτε ἡ ἀρτισύστατος ὁποσοῦν εὐταξία τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμπορεῖ νὰ κλονισθῇ, καὶ ἐνῶ μάλιστα ἡ Διοίκησις ἠξέυρει καλῶς, ὅτι ἡ νῆσος Σπετσῶν εὐτυχεῖ καὶ ἄλλων τινων δοκίμων ναυτικῶν καὶ ἀνδρείων καὶ ἱκανῶν νὰ φέρωσι τὸ τῆς Ναυαρχίας βάρος. Δι' ὅλα ταῦτα ἡ Διοίκησις, ἂν καὶ λυπῆται, μόνον τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν αἵτησιν τῆς εὐγενείας σας· ἐλπίζει ὅτι ἡ μὴ συγκατάθεσις τῆς εἰς τοῦτο θέλει φανῇ δικαία καὶ ἀναγκαία εἰς τὰ παρόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ μας».

Ἡ εἰκὼν τοῦ Παναγιώτου Μπότση, εἶναι μία ἐκ τῶν δώδεκα τῶν πρωτίστων τοῦ ἀγῶνος ἀνδρῶν, αἵτινες κοσμοῦσι τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν τούτοις ἡ χήρα τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἑλληνοῦ ἀπεβίωσεν ἐν Σπέτσαις ἐν μεγίστῃ πενίᾳ!

Αἱ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν χρηματικαὶ θυσίαι τῆς οἰκογενείας Μπότση συνεποσώθησαν, κατὰ τὸν ἐπίσημον πίνακα, περὶ τὰς δρ. 600,000.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * R.]
Συνέχεια καὶ τέλος: ἰδὲ σελ. 498.

Ἄμα ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ τῆς κατοικίας του, μετέβη παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὅπως πληροφορήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς πρὸς τὴν δεσποινίδα Χόρν κλίσεώς του, ὅτι ἦτο ἀρκετὰ εὐτυχές, βλέπων τὸν ἔρωτα αὐτοῦ καὶ ὑπ' ἐκείνης συμπεριζόμενον, καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ νυμφευθῇ τάχιστα.

Ὁ μαρκήσιος Βρανδόν, ἀνὴρ ἐλεύθερος, ἔχων καρδίαν ἐξαίρετον, ἠκροάσθη τὴν διακοίνωσιν τοῦ υἱοῦ του μετ' εἰλικρινοῦς χαρᾶς, ἔδωκεν ἀδιστάκτως τὴν συγκατάθεσιν του καὶ διεκήρυξεν ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ πράξῃ πάντα αὐτοῦ τὰ καθήκοντα. Ἐξέφρασεν εἰς τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ τὴν εὐχαρίστησιν αὐτοῦ, ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν εὗρε γυναικᾶ, δυνάμεν νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς ἐξόχους αὐτοῦ ιδιότητας. Ἐπεσκέφθη τὴν Λιλίαν, τὴν ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς, ἀποκαλῶν αὐτὴν προσφιλεστάτην θυγατέρα του, καὶ τότε, ἐν τῇ ψυχικῇ αὐτοῦ ἀφελείᾳ ἔσπευσε νὰ κοινοποιήσῃ τὴν εὐάρεστον εἰδήσιν καὶ εἰς τὴν μαρκησίαν.

Τί συνέβη μετὰ τοῦ συζύγου καὶ τῆς γυναικός; Ποτὲ δὲν τὸ ἔμαθον. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχον ἐπαγρυπνήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς μαρκησίας, ἠδυνήθη νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι σκοπεῖν ἔ-

νόη, μεθ' ὅλας τὰς πρὸς διασκέδασιν αὐτῶν προσπαθείας τῆς, ἐρρυτιδούν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ μέτωπον αὐτῆς, καθ' ὅσον καθίσταντο ἐναργέστεραι αἱ πρόοδοι τῆς ἀναρρώσεως τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

Μανθάνουσα γεγονὸς οὕτως ἀνήκουστον ἀπολύτως, ὁποῖον ἦτο ὁ προσεχὴς γάμος τοῦ προγονοῦ αὐτῆς, γεγονὸς καταστρέφον καθ' ὁλοκληρίαν καὶ διὰ παντὸς τὰς περὶ κληρονομίας ἐλπίδας τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, περὶ τῆς ὁποίας μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦτο βεβαία, ἐξερράγη ἐπὶ τέλους εἰς δυσἀρέσκειαν καὶ εἰς λύσσαν αἵτινες ὑπερέβησαν καὶ αὐτὰ τὰ ὅρια τῆς στοιχειωδὲς εὐπρεπείας, μολονότι ἐφρόντισε μεγάλως—ἔχω λόγους νὰ τὸ πιστεύσω—ν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς τὴν ἀληθεῖς ἀφορμὴν τῆς βιαιότητός της, προσποιουμένη ὅτι ἀποδίδει αὐτὴν εἰς τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ἐπὶ τῷ δυσαναλόγῳ τούτῳ κατὰ τὴν ἐκφρασιν αὐτῆς συνοικέσιω: τὴν κατὰπτωσιν τοῦ λόρδου κληρονόμου διὰ γάμου μετὰ πτωχῆς συγγενούς, ἀνατραφείτης ἐξ ἐλέους. . . ἐνὸς τέκνου ἐξ ἔρωτος! διότι δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ αἴσχος τῆς γεννήσεως τῆς Λιλίας.

Ἐθισθεὶς νὰ ὑποτάσσεται εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς θελήσεις καὶ νὰ ὑποχωρῇ ἀσυζητητὶ μᾶλλον ν' ἀντιτάσσεται ἐλευθέρως κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν της, ὅταν αὐτὴ δὲν συνεβιάζοντο μετὰ τῶν ἱδικῶν του, ὁ μαρκήσιος ἦτο ἀνίκανος ν' ἀντιταχθῇ κατὰ τῆς θυέλλης.

Ἡρξάτο λοιπὸν κατὰ τὸ σῶνθεος κλονιζόμενος ὑπὸ τὸ κύμα ἐκεῖνο τῶν λόγων, καὶ ὑπὸ νέαν ὄψιν βλέπων τὰ πράγματα· ἔπειτα, μεταβάλλων γνώμην καθ' ὁλοκληρίαν, ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τέλους ὅτι μετὰ ὥριμον σκέψιν, συνέλαβε τὴν ἐδέαν ὅτι τὸ συνοικέσιον τοῦτο ἦτο τερατῶδες σχέδιον ἀναιδεΐας, πλήρες κινδύνων, ἀνάρμοστον καθ' ὁλοκληρίαν, κ.τ.λ., κ.τ.λ. Συνέπερ' αὖτε δὲ διακήρυξας, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γείνῃ περαιτέρω τις σκέψις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Νὰ μὴ μοὶ ὁμιλήσωσι πλέον περὶ τούτου; εἶπεν ἐπὶ τέλους μετὰ τοῦ πείσματος ἐκείνου τῆς ἰσχυρογνομοσύνης, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ τελευταῖον τῶν ἀσθενῶν κεφαλῶν καταφύγιον.

Ἡ Λιλία ἐξετέθη εἰς τὰς προσβολὰς τῆς μαρκησίας καὶ τῶν θυγατέρων της: προσβολὰς μάλιστα πιστευτὰς παρὰ γυναιξὶ καλῶς ἀνατεθραμμέναις· ἠπειλήθη ν' ἀποδιωγθῇ ἀπὸ τοῦ πύργου ν' ἀπολέσῃ τὴν ὑπόληψιν αὐτῆς καὶ νὰ ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν αἰσχύνην μόνη, ἄνευ φίλων καὶ στηριγμάτων.

Ἡ δυστυχὴς Λιλία, ἀπολιθωθεῖσα, ἐξευτελισθεῖσα, ἀναίσθητος κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ πατώματος τοῦ ἰδιαιτέρου δωματίου τῆς μαρκησίας, ὅπου ἐλάμβανε χώραν ἡ βία αὐτῆς σκληρῆ, πότεν ἀνοιχθείσης τῆς θύρας παρουσιάσθη ὁ λόρδος Σαινζερμαίν.

Ἀσφαλὴς βαδίζων, ταχὺς, οἶονεὶ ἠλεκτρισθεὶς ὑπὸ αἰφνιδίου ἐνεργείας, διῆλθε τὸν θάλαμον μέχρι τοῦ μέρους, ὅπου ἴσατο λιπόθυμος ἡ Λιλία.

—Σιωπήσατε! ὅλαι σεῖς, ἀνέκραξε διὰ φωνῆς κεραυνώδους. Ἀρκεῖ τὸ σκάνδαλον τοῦτο! Ἀπώλεσατε λοιπὸν πᾶσαν αἰδῶν, ἡ δὲ μέλλουσα σύζυγος τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ σας πρέπει νὰ ᾔναι οὕτως ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ὑβριστικὰς περιφρονήσεις σας;

—Ἡ σύζυγός σας, μιλόρδε; εἶπεν ἡ μαρκησία μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας. Μάλιστα, ὅταν αὕτη γείνη σύζυγός σας, θέλωμεν ἔλθαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εὐχαριστηθῶμεν εἰς τὸν χλευασμὸν αὐτῆς διὰ τῆς χρήσεως κοινῶν τινῶν τύπων· ἀλλ' ἐνόσω ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ ἡ κόρη, εἰς ἣν καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφός μου δὲν συγκατετέθη νὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του, θέλω μεταχειρισθῇ αὐτὴν ἐπαξίως τῆς ἀποτροπαίου προδοσίας της. Ὁ πατήρ σας μοὶ ἐπεφόντισε νὰ σᾶς διακηρύξω ὅτι ἀνθίσταται εἰς τὸ συνοικέσιον τοῦτο. . . εἰς τὸ ἐξευτελιστικὸν τοῦτο συνοικέσιον, καὶ ἂν δὲν θέλετε νὰ σᾶς καταρασθῇ. . .

—ὦ! ὄχι, ὄχι! ἀνέκραξεν ἱκετευτικῶς ἡ Λιλία, γονυπετῆς καὶ μετὰ τὰς χεῖρας συνηνωμένας.

—Ἀγαπητὴ μου Λιλία, εἶπεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν μετὰ τῆς μεγίστης ἀταραξίας, δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ θέσις σας. Ἀάβετε τὴν ἀγαθότητα νὰ ἐγερθῆτε καὶ νὰ μεταβῆτε πρὸς συνάντησιν τῆς κυρίας Καρτθράϊτ. Σᾶς ἐπανευρίσκω ἀμέσως.

Τὴν ὠδήγησε μέχρι τῆς θύρας, ἔπειτα δὲ ἐπανῆλθε νὰ καθίσῃ παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, ἥτις ἐξηνητημένη ἐκ τῆς ὀργῆς, κατέπετεν ἐφ' ἐνὸς ἀνακλίντρου.

—Τί ὀφείλω νὰ συμπεράνω, κυρία, ἐκ τῆς ἀπειλῆς ταύτης τῆς πατρικῆς κατάρας, ἐπιμένων εἰς σχέδιον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν πρωίαν ταύτην εὐμενῶς ἀπεδέχθη; Σᾶς ἐρωτῶ.

Ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐπεμβαίνετε μετὰ τοῦ πατρός μου καὶ ἐμοῦ; Ὑπέστην πολλά—παρὰ πολλὰ ἴσως—ἀπὸ μέρους σας. Ἀλλὰ σᾶς εἶδω ποῖ ὅτι ὑπάρχει τι ὄριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο φρόνιμον εἰς σᾶς νὰ μὴ προσπαθήσητε νὰ διέλθῃτε.

—Σᾶς εἶπον τί φρονῶ κατὰλληλον, ἀπεκρίθη ἡ μαρκησία, ἔτι μᾶλλον ἐρεθισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐστηροῦ καὶ γαληνίου ἐκείνου τόνου. Σᾶς εἶπον ὅτι ἠθέλετε ἀτιμάσει τὸν οἶκόν σας διὰ τοσοῦτον ἀνάνδρου ἀρεσκείας, καὶ σᾶς τὸ ἐπαναλέγω καὶ πάλιν διὰ τοῦ συνοικεσίου σας! . . . Ἀλλ' ἐπὶ τέλους! ἀγνοεῖτε λοιπὸν τί εἶσθε; Αἰσχύνομαι διὰ λογαριασμὸν σας, μιλόρδε! Πῶς! . . . θέλετε ἀγοράσει γυναικᾶ διὰ χρυσοῦ!

Ἐρῶθημα βίαιον ἐχρωμάτισε τὸ πρόσωπον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν. Ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ὑπερέξευλινεν.

—Κυρία, θὰ μετανοήσητε. . . Εἶναι λόγοι. . .

τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν θὰ συγχωρήσω, οὔτε θὰ λησμονήσω!

Καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου.

Μετέβη ἀμέσως παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ διεκήρυξεν εἰς αὐτὸν, ὅτι οὐδεμίᾳ ἐπὶ τῆς γῆς δυνάμει ἤθελε τὸν ἐμποδίσαι νὰ συζευχθῇ τὴν Λιλίαν, καὶ ὅτι ἂν ἐξετελειετο ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀποκληρώσεως, ἤθελε ζήσει μετὰ τοῦ ὑπολειπομένου ποσοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐξασφαλίσαι εἰς αὐτὸν ἡ μήτηρ του, διότι ἡ ἀπόφασίς του ἦτο ἀκλόνητος: ἡ Λιλία θὰ γείνη σύζυγός του.

Πάντα ταῦτα ἐλέγχθησαν μετὰ τοῦ βαθυτέρου σεβασμοῦ, ἀλλὰ δι' ὅπως ὀριστικοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ παραγᾶγῃ τὰς συνεπειὰς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μαρκησίου.

Μεταβάλλων δευτέραν γνώμην, παρέσχεν εἰς τὸν υἱὸν του τὴν συγκατάθεσιν του καὶ κατένευσεν «ἀπὸ πάσης καρδίας»· ὅπως ἀποφύγῃ δὲ πᾶσαν νεωτέραν συζήτησιν, δὲν εὗρε καλλίτερον μέσον, ἢ νὰ διατάξῃ νὰ ζεύξωσι τὸ ὄχημα καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως εἰς Λονδίνον.

Ἡ μανία τῆς μαρκησίας μαθούσης τὴν ἀναχώρησιν ταύτην καὶ ἡ ἀμετακλήτως δοθεῖσα συγκατάθεσις αὕτη εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ. Ἡ προσβληθεῖσα φιλαυτία, ἡ ζηλοτυπία τῶν θυγατέρων της, ὁ σιωπηλὸς ὀθόνης τῶν διδασκαλισσῶν της ἀπετέλεσαν χορὸν μετ' αὐτῆς. Μόνοι οἱ σχόντες τὴν δυστυχίαν νὰ ζήσωσιν ἐν οἰκογενείᾳ ἄνευ ἀρχῶν, διεπομέναις ὑπὸ τοῦ ἐγωῦσμοῦ καὶ τῆς βίας, δύνανται νὰ λάβωσιν ἰδέαν τινα τῆς ταραχῆς, τῶν κραυγῶν, τῶν ἄρῶν τῶν ἐξηνητησμένων τούτων πλάσμάτων. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς κρίσεως ταύτης ἐπανῆλθεν ἐκ Λονδίνου ἀπροσδοκῶντος ὁ λόρδος Λουδοβίκος.

Ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτοῦ ἡ μαρκησία ἔρρηξε κραυγὴν χαρᾶς. Εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐνεργητικότητά αὐτοῦ, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ὑπόθεσιν της καὶ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος κατεπλάγη ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐρεθισμῷ τῆς μητρὸς του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

—Ἀγαπητὴ μου μητέρα, τί συμβαίνει λοιπόν;

—ὦ! Λουδοβίκε! Λουδοβίκε! . . . Ὑπερφάνειά μου! . . . Χαρά μου! . . . Καλῶς ἦλθες πλησίον τῆς δυστυχῆς μητρὸς σου!

—Δυστυχῶς; . . . Τίς ἐτόλμησε; τίς ἔσχε τὴν ἀυθάδειαν, μῆτέρ μου;

—Ὁ Σαινζερμαίν.

—Ὁ Σαινζερμαίν! . . . ἀδύνατον! . . . Δὲν θὰ ἐπεθύμει. . . δὲν θὰ ἠδύνατο. . . Εἶναι συνετάτατος, ἀγαθώτατος, μῆτερ. Τί σημαίνει;

—Ἄ! Λουδοβίκε, νυμφεύεται.

—Νυμφεύεται! . . . ἀδύνατον! . . . Πῶς! . . .

Μετὰ ποίας;

—Μάλιστα, ἀνέκραξαν αἱ ἀδελφαὶ συγχρόνως μετὰ τῆς Λιλίας.

—Μετὰ τῆς Λιλίας! . . . ἂ! ἡ πτωχὴ κόρη! ὁποία θύσις!

— Ω! πολύ μακρὰν τῆς σκέψεως ταύτης! ἀνέκραξεν ἡ λαίδη Γερλαδίνη μετὰ χλευαστικοῦ τόνου. Ἐξ ἐναντίας, σοὶ βεβαίῳ ὅτι εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν συνοικέσιον κλίσεως. Ἡ Λιλία εἶναι ἐρωτευμένη μέχρι παραφροσύνης ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Πρὸ ὀλίγον εὐρέθημεν εἰς παρομοίαν σκηνήν.

— Όχι! τί διάβολον μοὶ διηγείσθε αὐτοῦ; . . Τὸν ἀγαπᾷ ἡ Λιλία! . . . Εἶναι δυνατὸν; Τὸν ἀγαπᾷ πραγματικῶς, εἰλικρινῶς; . . Τὸν ἐκτιμᾷ ὡς ἔπρεπεν εἰς αὐτὸν, ὡς τὸ ἀξίζει; . . καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς μάλιστα! . . . Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ τὴν πτωχὴν ἔντιμον καρδίαν τῆς! . . . Ω! ἡ γλυκεία καὶ θελκτικὴ κόρη! εἶπον πάντοτε ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀξιεραστότερον πλάσμα! Δὲν θέλω νὰ χάσω οὔτε στιγμὴν διὰ νὰ συγχάρῳ τὸν Σαινζερμαίν. Εἶναι εὐτυχὴς, ἀξίζων τὴν εὐτυχίαν! . . Τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ περισσύτερον!

Καί, μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ζωηρότητος, ἐξῆλθε χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, καταλείπων τὴν μητέρα του, καθὰ ἔμαθον ἀκολούθως, εἰς ἀπερίγραπτον κατὰστασιν, διελθὼν ταχέως τὰς μακρὰς στοὰς τὰς χωρίζουσας τὰ δωμάτια τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἀπὸ τῶν τῆς λοιπῆς οἰκογενείας.

Ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά εἶναι ἄβυσσος ἀκαταμέτρητος.

Ὁ πρόπος, δι' οὗ ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἔμαθε τὴν εἰδησιν ταύτην, ἣν ἐθεώρει ὡς τὴν σκληρότεραν, καὶ τὴν βαρυτέραν τῶν δυστυχιῶν, ὡς τὴν ἀπαισιωτέραν τῶν καταστροφῶν, ἐφάνη καταφέρων κατὰ τῆς μαρκτησίας τρομερὸν κτύπημα.

Ἀπατηθεῖσα ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς υποστηρίξεως ἀπὸ μέρους τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, προσβλήθεῖσα μέχρι τοῦ βάρους τῆς καρδίας τῆς, διότι ἔβλεπεν αὐτὸν, τὸν μόνον αἵτιον τῆς πικρίας καὶ ἀγωνίας τῆς, νὰ ἐκφράζῃ τὴν χαρὰν τοῦ ἐλευθέρως, θορυβωδῶς ἐπὶ τῷ συμβάντι τούτῳ, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα αὐτὴ ἐξεδήλου τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς, ἡ ἀθλίη γυνὴ προσεβλήθη ὑπὸ τοσοῦτω ζωηρᾷ καὶ σκοτεινῆς ἀπελπισίας, ὥστε αἱ θυγατέρες τῆς, μεθ' ὅλην τὴν συνήθη αὐτῶν ἀδιαφορίαν, ἔμειναν ἐκπληκτοί.

— Θριαμβεῖτε καθ' ὅλων, ἠκούσθη ψιθυρίζουσα. Μάλιστα, αὐτὸς ὁ Λουδοβίκος! . . Τοῦτο θὰ ἦτον! . . Ἐπρεπε νὰ τὸ ἐπιτρέψω; . . Εἰς υἱὸς δευτερότοκος! . . Εἰς πτωχὸς υἱὸς δευτερότοκος, εἰς τὸ ἔλεός του! . . ὑπακούμενος ἀπὸ ὅλους. . . ὁ κύριος! . . ὁ δεσπότης ὅλων. . . ὁ πατὴρ του. . . τὰ τέκνα μου. . . ἐγὼ ἡ ἰδίᾳ. . . ὁ υἱός μου. . . Λιλία. . . τέκνα. . . τιμὰ. . . τύχη! . .

Ἀτελέστατα δύναμαι νὰ διηγηθῶ τὰ συμβάντα τῆς μοιραίας ἐκείνης νυκτός.

Ἡ μαρκτησία εἶχε θαλαμηπόλον ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ὑπηρεσίαν καὶ ἐξασκοῦσαν ἐπ' αὐτῆς παράδοξον ἐπιρροήν.

Ἡ κυρία Χόλδφαστ ἦτο ἐν τῶν ἰοβόλων ἐκείνων πλασμάτων, ἅτινα ὑπὸ ἐξωτερικὸν χυδαῖον καὶ δουρικὸν κρύπτουσιν ἀνδρικὴν ἐνέργειαν καὶ φιλοδοξίαν ἀκατάβλητον.

Δεσποτεία ἐπὶ τῆς κυρίας τῆς καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἰσχυροῦ τούτου οἴκου ἦτο τὸ ὑπ' αὐτῆς θερμῶς, ἀκαταπαύτως ἐπιδιωκόμενον τέλος. Εἶχε τοσοῦτον τελείως ταυτισθῇ μετὰ τῆς μαρκτησίας, ὥστε εἶχεν ὑπὸ τινὰ ἔποψιν υἱοθετήσῃ ὅλας τὰς συμπαθείας καὶ ὅλα τὰ μίση τῆς. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἐθεώρει ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὸν λόρδον Λουδοβίκον ὡς τὸν ἀληθινόν, ὡς τὸν μόνον τῶν Βρανδώνων κληρονόμον, περιεφρόνει δὲ καὶ ἐμίσει τὸν λόρδον Σαινζερμαίν, τὸν πτωχὸν τοῦτον, τὸν ἔθλιον δύσμορφον, «τὸν ἀχρεῖον τοῦτον σπόρον, τὸν ἀναβλαστήσαντα ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ ἀδελφοῦ του.»

Ἡσθάνετο καὶ αὐτὴ, ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἴσως, τὸν ταπεινὸν φθόνον, ὃν ἐνέπνεεν εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειαν ἡ αἰφνιδία τῆς Λιλίας ἀνύψωσις, διότι μετὰ δυνάμει ἐκτάκτου παρατηρητικοῦ πνεύματος, εἶχε κατανοήσῃ ἀμέσως τὰς μεταβολὰς, ἃς ὤαττον ἢ βράδιον ἔμελλεν ἀναντιρρήτως νὰ ἐπενέγκῃ ὁ γάμος τοῦ Σαινζερμαίν μετὰ τῆς Λιλίας διὰ τὴν δευτέραν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα τοῦ μαρκτησίου Βρανδώνος.

Ἡ μαρκτησία εὗρισκεν ἐν τῇ ἐμπειπιστευμένῃ ταύτῃ τῶν σκέψεων αὐτῆς καὶ τῶν σχεδίων ὑποστηρίγματα καὶ κέντρον. Βικία ἄλλ' ἐστερημένη ἐνεργητικότητος, παράτολμος ἄνευ θάρρους, ἀγέρωχος ἄνευ μεγαλοπρεπειᾶς, ὑψηλόφρων ἄνευ ἐμπιστοσύνης εἰς ἑαυτήν, — ἀντιθέσεις ἀποτελοῦσαι τὴν οὐσίαν τῶν χυδαίων ψυχῶν, — εἶχεν ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀνάγκην κόλακος καὶ κυρίου ἐνθαρρύνοντος αὐτὴν ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ, ἐρεθίζοντος ἐν τῷ δισταγμῷ. Ἀμφότεροι συννηντήθησαν ἐν τῇ κυρίᾳ Χόλδφαστ.

Μόνη μετὰ τῆς κυρίας Χόλδφαστ ἡ μαρκτησία διῆλθεν ὅλην ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτῆς δωματίῳ· δὲν ἐπανεῖδε πλέον τὸν λόρδον Λουδοβίκον.

Οὗτος δὲ, ἀφοῦ συνεχάρη τὸν ἀδελφόν του μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ θερμότητος καὶ ἐλευθερίας, δὲν ἐβράδυνε νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ἐκτακτὸν τι συνέβαινε. Μαθὼν τὴν βιαίαν ἀντίστασιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὸ προτεινόμενον συνοικέσιον καὶ τὸ παραχρὸν ἐξ αὐτοῦ σκάνδαλον, κατενόησεν οἶοναί ἐξ ἐνστίκτου τὸ ἀληθὲς αἷτιον τῆς ἐκρήξεως ταύτης μανιωδῶν αἰσθημάτων. Ἡσθάνθη ἑαυτὸν ἀναξίως ὑβρισθέντα. Μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐλλείψεις, εἶχε καρδίαν ἀγαθὴν καὶ

ἐντιμον, ἀπρόσιτον εἰς τὸν φθόνον ἢ εἰς τὴν ζηλοτυπίαν. Ἐμνησικακήτε κατὰ τῆς μητρὸς του, τὴν δὲ ἑσπέραν δὲν κατέλειπε πλέον τὸν Σαινζερμαίν, τὴν Λιλίαν καὶ τὴν κυρίαν Καρτβράιτ.

Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς βαθέως τεταραγμένοι ὑπὸ τῶν συγκινήσεων τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἡ εὐθυμία καὶ ἡ εἰλικρίνεια τοῦ λόρδου Λουδοβίκου ἐξῆλειψαν ἀμέσως πᾶν ἔχθος τῶν ταπεινώσεων, ἃς ὑπέστησαν, καὶ τῆς ὀδύνης.

Ἐμαθον βραδύτερον ὑπὸ τῆς κυρίας Καρτβράιτ, ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν καθήμενος ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ ἀνακλίντρῳ, πλησίον τῆς ὀπῆς ἐνὸς τῶν ἀρχαίων γοθικῶν παραθύρων, ἐθεώρει εὐτυχὴς καὶ γαλήνιος τὸν δύνοντα ἥλιον, βραδέως ἐξαφανιζόμενον ἐν τῷ ὀρίζοντι, ἐνῶ τελευταία τις φλόξ χρυσοῦ καὶ πορφύρας ἐφώτιζε τὸν οὐρανόν. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐπὶ ταπεινοῦ θρανίου, ἡ Λιλία ἠκραζέτο ἐρυθριῶσα τοὺς μυρίους ἀστεισμούς καὶ τὰς ἀθώας κακολογίας, τὰς ὁποίας ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς αὐτῆς, ὀκλάξ καθήμενος παρ' αὐτὴν ἐπὶ τοῦ πατώματος. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, διεισδύουσαι διὰ τῶν συμπεπλεγμένων παρθενικῶν κλημάτων καὶ τῶν ἀναρριχωμένων φυτῶν τοῦ παραθύρου, ἐφώτιζον διὰ γλυκείας μαρμαρυγῆς τὴν θελκτικὴν κεφαλὴν τῆς καὶ χρυσᾶς ἐκπέμπουσαι ἀνταυγείας ἔπαιζον ἐπὶ τῶν θαυμασίων βοσρύχων τῆς. — Ἐπίστευον ὅτι βλέπω, προσέθεσεν ἡ κυρία Καρτβράιτ, ἕνα τῶν ἀγγέλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους οἱ καλλιτέχναι τοῦ μεσαίωνος ἠρέσκοντο ἀπεικονίζοντες ἐπὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων των — τρυφερὰς μορφὰς Χερουβιμ, ἱπταμένας ἐπὶ τῶν νεφῶν τοῦ οὐρανοῦ! — Κεκρυμμένη ὑπὸ τῶν πτυχῶν τῶν παραπετασμάτων, ἐτερόπλην θεωροῦσα καὶ τοὺς τρεῖς. Περὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κύριε Οὐέλσον, εἶδον ἑμαυτὴν ἄδρως πληρωθεῖσαν διὰ τοὺς κόπους μου. Παρετήρησα τὸν λόρδον Σαινζερμαίν ὑψούντα πρὸς τὸν οὐρανὸν δις ἢ τρίς κατ' ἐπανάληψιν τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς του, εὐχαριστοῦντα ἀναμφιβόλως ἐκείνην, ἥτις εἶχε προστατεύσει αὐτὸν ἄνωθεν καὶ ἥς ἡ ἀνάμνησις βαθυτάτα ἦτο ἀποτετυπωμένη ἐπὶ τῆς καρδίας του. Μετὰ τινὰ στιγμὴν μὲ παρετήρησε καὶ χωρὶς νὰ κάμῃ τὴν ἐλάχιστην κίνησιν, δυναμένη νὰ ταραξῇ τὸν ἀδελφόν του καὶ τὴν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ Λιλίαν, ἐξέτεινε πρὸς με τὴν χεῖρα του καὶ ἔλαβε τὴν ἰδικήν μου, θλίψας αὐτὴν ἐν σιωπῇ. Τὸν ἐνόησα.

Ἡ μαρκτησία, ὡς εἶπον ἤδη ἀνωτέρω, ἔμεινε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς δωματίῳ. Ἡκούετο βαδίζουσα διακεκομμένως, λαλοῦσα ὑψηλοφώνως, μετὰ σφοδρότητος. Διατέλει προφανῶς εἰς κατὰστασιν βιαίας συγκινήσεως. Βαθμηδὸν ἐν τούτοις τὰ πάντα ἐπανῆλθον εἰς τὴν σιγὴν, ἡ δὲ κυρία Χόλδφαστ κατέβη εἰς

τὸ ἰσόγειον πάτωμα, ἐναντίον δὲ τῶν συνηθειῶν αὐτῆς παρετηρήθη κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ἐκείνην ὥραν ἐξερχομένη τοῦ πύργου.

Ἦτο φθινόπωρον, μολονότι δὲ ἦτο σκότος, ἡ μαρκτησία δὲν ἐζήτησε φῶς ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς. Αἱ δεσποινίδες εἶχον συνέλθει ὡς πάντοτε ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτῶν δὲν ἦλθε νὰ τὰς εὕρῃ ἐκεῖ. Ὅταν ἦτο ἀδιάθετος ἡ δύσθυμος, αἱ θυγατέρες οὐδέποτε μετέβαινον παρ' αὐτῇ· ἦτο φροντίς, αἰέποτε τηρηθεῖσα ὑπὸ τῆς κυρίας Χόλδφαστ. Μόναι λοιπὸν μετὰ τῶν Γαλλίδων παιδαγωγῶν διῆλθον ἐν θλίψει τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

Ἐπὶ τέλους ἡ λαίδη Γερλαδίνη ἀνέκραξεν:

— Ὑποθέτω ὅτι ἡ μαμὰ δὲν ἔρχεται πλέον τώρα. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν λόρδον Λουδοβίκον, φαίνεται σχεδὸν ἀπίθανον! δὲν ἀφῆκε τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Σαινζερμαίν. Δὲν τὸν ἐπίστευον ἱκανὸν νὰ λάβῃ μέρος ἐναντίον μας!

— Εἶναι τόσον ἐπιπόλαιος, τόσον κακῶς ἀνκατεθραμμένος, εἶπεν ἡ λαίδη Μαρία. Ἀ! 'στὴν πίστιν μου, πηγαίνω νὰ κοιμηθῶ. Δὲν γνωρίζω τί ὑπάρχει εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, ποτὲ ἐν τούτοις δὲν ἠσθάνθη ἐμαυτὴν τόσον κακοδιάθετον.

— Ἀ! εἰσθε τόσον εὐαίσθητος! παρετήρησε μία τῶν παιδαγωγῶν καὶ ἐγὼ ἐπίσης δὲν ἤμπορῶ πλέον.

— Τότε, ὅστις μ' ἀγαπᾷ, ἃς μ' ἀκολουθήσῃ! εἶπεν ἡ λαίδη Μαρία ἐγειρομένη.

Καὶ διεσταυρώθησαν ἐν τῷ διαδρόμῳ μετὰ τῆς κυρίας Χόλδφαστ.

— Χόλδφαστ, πῶς ἔχει ἡ μαμὰ; . . Λοιπὸν! διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί ἔχετε, Χόλδφαστ; . . ὁμοιάζετε μὲ φάντασμα! . . Πόσον εἰσθε ὠχρά!

— Ὅ,τι ἦτο χθὲς καὶ ὅ,τι θὰ ἦναι καὶ αὐριον ἐψιθύρισεν ἡ Γερλαδίνη.

— Ἀ λοιπὸν! ἀπεφασίσατε νὰ μείνητε ἄφωνος; θὰ εἰπῆτε ἐπὶ τέλους τί συμβαίνει;

— Τί συμβαίνει; . . Τί ἐννοεῖτε διὰ τοῦ «τί συμβαίνει; . .» τίποτε δὲν συμβαίνει. Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε;

— Ἀληθῶς! . . καὶ τί θέλετε νὰ εἰπῆτε σεῖς ἡ ἰδίᾳ, ἀηδὴς γραῖα στρίγλα; Ἐχετε τόσον ἀστείον ὕψος!

— Νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἔχω τὸ ὕψος τῆς ἀρεσκείας μου. Δὲν εἶναι ἰδική σας ὑπόθεσις, ἀπεκρίθη ἡ θαλαμηπόλος ὑπερηφάνως. Ἀλλ' ἤδη ἐπιθυμῶ νὰ κοιμηθῶ.

— Τότε, γραῖα στρίγλα, προσπαθήσατε νὰ μὴ ἔδῃτε κακὰ ὄνειρα. Καλὴν νύκτα.

Δὲν εἶχον ἤδη παρέλθει δύο ὥραι, ἀφ' ὅτου αἱ νεάνιδες ἦσαν ἐν τῇ κλίνῃ, ὅποτε ἡ λαίδη Μαρία ἐξηγέρθη αἰφνιδίως.

— Κἄτι τι βεβαίως συμβαίνει! Θεὸς ἐπουράνιε, ὁποία κραυγὴ!

Καὶ ἐν τῇ στιγμῇ ἀεθώθησαν ἄπασαι. Ἡ

κραυγή ἦτο τοσοῦτον διαπεραστική, τοσοῦτον δέξια, τοσοῦτον γοερά, ὥστε αἱ δυστυχεῖς νεάνιδες ἠσθάνθησαν τὸ αἶμα αὐτῶν πηγνύμενον εἰς τὰς φλέβας. Τὴν θλιβεράν ταύτην κραυγὴν διεδέχθησαν ἕτεροι κραυγαί, δξύτεροι ἀκόμη, κραυγαὶ ἀγωνίας.

— Ἀκόμη! ἀκόμη! ἐτραύλισεν ἡ λαΐδη Γερζιδίνη. Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τί συμβαίνει;

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! τί εἶναι; εἶπεν ἡ Γαλλίς διδασκάλισσα, σπεύδουσα εἰς τὸν θάλαμον.

Ἦδη ἦτο ἡ θύρα ἠνεωγμένη καθ' ὅλοκληρίαν ἠκούοντο ἐν τοῖς διαδρόμοις βήματα ταχέα. ἅπαντες οἱ ὑπηρεταὶ ἦσαν εἰς ἐνέργειαν· αἱ θύραι ἠνοιγοκλείοντο ζωηρῶς· ἠκούοντο ταπειναὶ συνδιαλέξεις καὶ προσκλήσεις. Σύγχυσις, ταραχή, σιωπηλαὶ οὕτως εἶπεν, διεδέχοντο ἐκ διαλειμμάτων τὰς κραυγὰς τῆς στενοχωρίας.

— Ποῦ νὰ ἀπέλθωμεν; . . . Τί νὰ πράξωμεν; ἡρώτων ἀλλήλας αἱ τρεῖς ἐκπληκτοὶ νεάνιδες. Ὡ! ἀδύνατον νὰ μὲνῶμεν ἐδῶ. Ἄς μεταβῶμεν εἰς τὴν μητέρα.

Καὶ περιτυλιχθεῖσαι ἐν σπουδῇ διὰ μεγάλων σαλίων, ἔδραμον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς μαρκησίας, ὅπως καταφεύγουσι τὰ ἔντρομα πτηνὰ ὑπὸ τὴν πτέρυγα τῆς μητρός.

— Μαμά! μαμά! Χόλδφαστ! ἀνοίξατε! ἀνοίξατε!

Αἱ κραυγαὶ καθίσταντο βιαιότεραι, δξύτεροι ἢ πρὸ ἐλπίου.

— Μαμά! Χόλδφαστ; . . . ἀνοίξατε! δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ!

Ἡ Χόλδφαστ ἡμῖανιζε τὴν θύραν.

— Ἀφήσατέ μας νὰ εἰσέλθωμεν! ἀφήσατέ μας νὰ εἰσέλθωμεν! ἔκραζαν συγχρόνως καὶ αἱ τρεῖς νεάνιδες, ἀπωθοῦσαι τὴν γραῖαν θαλαμηπόλον, ἥτις ἠγωνίζετο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διόδον.

— Μαμά! μαμά!

Καὶ ἀμέσως ἐφθασαν πλησίον τῆς· ἀλλ' ὥπισθοχώρησαν ἐκπληκτοὶ πρὸ τῆς θέας τῆς.

Ἡ μαρκησία ἵστατο ὀρθία, εὐθυτενής, ἄκαμπτος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, δίκεν νεκρὰς, φρικωδῶς ὠρὰ καὶ σχεδὸν ἐπίσης παγωμένη ὡς νεκρά, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς υπερμέτρως ἠνεωγμένους, τρόμον πνέοντας ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσιας τῶν. Ἀναίσθητος πρὸς τὰ περὶ αὐτὴν τελούμενα, ἐφαίνετο μόνον ἀκούουσα τὰς φρικώδεις ἐκείνας κραυγὰς.

— Μητέρα! μητέρα! μητέρα!

Ἡ λέξις αὕτη ἐξήγειρεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νάρκης· ἀλλ' αἶφνης μανιώδης:

— Ἐξέλθετε! . . . ἀπέλθετε! ἀνέκραξε, διατί εἰσθε ἐδῶ; . . . Πῶς ἐτολήσατε; . . . Ἐξέλθετε! . . . ἐξέλθετε! . . . Δὲν θέλω νὰ σὰς ἴδω! . . . Ὁδηγήσατέ τας. . . Ὑψιστε Θεέ! . . . Χόλδφαστ, εἰσθε τρελλή;

Αἱ νεάνιδες, οἷονεὶ ἀπολιθωθεῖσαι, ἀπεσύρ-

θησάν τινα βήματα, ἀγνοοῦσαι ἂν ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωσιν ἢ νὰ μείνωσιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠνοιχθῇ ἡ θύρα. Ἦτο δὲ λόρδος Λουδοβίκος.

— Θεὲ παντοδύναμε! τετέλεσται! . . . Ἀπέθανεν! ἀπέθανεν!

Ἡ μαρκησία δίκεν σωροῦ κατέπεσεν ὑπτία. Ἡ Χόλδφαστ ἔσπευσε, γονυπετῶς δὲ πρὸ αὐτῆς προσεπάθησε νὰ τὴν ἀναζωογονήσῃ, ἐνῶ αἱ ἕτεροι ἔσπευδον περὶ τὸν λόρδον Λουδοβίκον.

— Καὶ ὅμως πρὸ τεσσάρων ὥρῶν μόλις ἦτο εὐτυχὴς καὶ εὐθυμὸς. . . Ὑγιὴς ὕσον καὶ ἐγώ! . . . Καὶ τώρα εἶναι νεκρός! . . . νεκρός! — Πρὸ τεσσάρων ὥρῶν ἦτο ὁ καλλίτερος, ὁ ἐπιφρονώτερος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τώρα, τίποτε πλέον! τίποτε πλέον! — Καὶ ἡ Αἰλία. . . Πτωχή, πτωχή Αἰλία;

— Νεκρός! . . . Πῶς; Τίς ἀπέθανεν; ἀνέκραζαν ἀσθμαίνουσαι.

— Τίς; . . . ὁ ἀδελφός σας. . . ὁ ἀδελφός μας! . . . Ὁ καλλίτερος, ὁ μάλλον ἀφοσιωμένος ἐκ τῶν φίλων, οὓς ποτε ἐγνώρισα. . . Ὁ Σαιν-Ζερμαίν, τὸ ἐντελέστερον ὄν. . . Θεέ μου! Θεέ μου!

Καὶ κρύπτων τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν, κατέπεσεν ἐπὶ ἀνακλίντρου ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα.

Ἡ μαρκησία κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς Χόλδφαστ, ἐξηγέρθη ὀλίγον καὶ γονυπετῆς ἐπὶ τοῦ πατώματος, παρακολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν υἱόν της. Ἀκούουσα τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ καὶ βλέπουσα ρέοντα τὰ δάκρυά του, κατελήφθη αἰφνιδίως ὑπὸ βιαίας νευρικής προσβολῆς, ὥστε μυστηριώδης τις συμπάθεια εἶχε θραύσει τὸν παγετὸν τῆς καρδίας της. Αἱ κραυγαὶ αὐτῆς, εἰ γέλωτες, οἱ στεναγμοί, ἡ μανία αὐτῆς ἠκούοντο τρομεροὶ, φρικώδεις. Ἡ Χόλδφαστ, αὕτη ἡ ἀποφαστικὴ Χόλδφαστ ἔτρεμε δι' ὅλων αὐτῆς τῶν μελῶν. Αἱ δὲ νεάνιδες ἐξέβαλλον κραυγὰς δξύτατας.

— Μητέρα, δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ! ἀνέκραξεν ὁ λόρδος Λουδοβίκος, ἀποτόμως ἐξεγειρόμενος· ἡσυχάσατε δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, μὴ μοῦ σπαράσσετε τὴν καρδίαν. . . Προσπαθήσατε ἡ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐαυτοῦ σας. . . Κρατήσατε τὰς χεῖρας τῆς, κυρία. Ἐλεος! . . . ἀκοῦσιν οἱ κοπετοὶ, μητέρα! ὅλαι αἱ κραυγαὶ τοῦ κόσμου δὲν θὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν ζωὴν. . . Δυστυχῶς, τὰ πάντα εἶναι ἀνωφελῆ. . . Ἡσυχάσατε, μητέρα μου καὶ ἀποσύρθητε εἰς τὴν κλίνην.

— Ἀπὸ ἔλεος, ἀπὸ οἶκτον, σεῖς αἱ ἄλλαι, εἶπεν ἡ κυρία Χόλδφαστ εἰς τὰς νεάνιδας μεθ' ἱκετευτικῶν ὕφους, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν εἶχον ἰδεῖ, μὲ μορφὴν τεταραγμένην, κροτοῦσα τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ τρόμου, προσκαλέσατε βοήθειαν, δὲν ἔχω πλέον δυνάμεις!

Φεῦ! ἦτο ἀληθέστατον, ὅτι ὁ λόρδος Σαιν-

ὑπῆρξε διηνεκὴς πάλιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ψυχῆς κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς πενίας καὶ ἀτυχίας, ἀγὼν συνεχὴς τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ καλλιτέχνου κατὰ τῶν κοινῶν ἀπαιτήσεων τῆς μηχανικῆς ζωῆς κοινωνίας. Εἰκοσάετης ὢν μόλις, ἐχάρασσε τὸ ἐξῆς πρόγραμμα εἰς τοὺς νεαροὺς καλλιτέχνους: «Καθ' οὓς χρόνους, ἔλεγεν, ἡ μηχανικὴ ἐργασία προτιμᾶται τῆς ψυχικῆς ἐκφράσεως, ὀφείλομεν ἡμεῖς νὰ μιμώμεθα μετὰ θάρρους τὸν μέγαν Πουσσίνον, νὰ ζωγραφώμεν διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, παλαίοντες δὲ κατὰ τῆς κοινῆς ἀφιλοκαλίας, νὰ ἐγκαρτερώμεν εἰς τὴν πενίαν ἵνα γείνωμεν μεγάλοι καλλιτέχναι.» Μετὰ δὲ τινα ἔτη ἔγραψεν εἰς τινα τῶν φίλων του: «τὸ γράφειν μεγάλας εἰκόνας πρὸς κτῆσιν δόξης καὶ προσωπογραφίας πρὸς συντήρησιν τοῦ βίου, τοιαύτη ἔσται ἡ ἀναλλοίωτος ἐνασχόλησις τῆς ζωῆς μου.» Ἡ δόξα! τοιοῦτον ἦτο τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλλιτέχνου, ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνίσθη καθ' ἅπαντα τὸν βίον, στεφόμενος καὶ πάσχειν, εὐφημούμενος ἀλλὰ πονῶν, ἕως κατάρθρωσε τῷ 1850 παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου νὰ εὕρῃ τὸ μέσον πρὸς διαρκὴ ἐδραίωσιν τῶν περὶ δόξης ὀνείρων του. Τὸ ὑπουργεῖον ἀνέλαβε νὰ κτίσῃ ὑπὲρ τοῦ Βιρτζ ἐργαστήριον ὅπου ὁ ζωγράφος ἔμελλε νὰ κοσμήσῃ διὰ τῶν ἡδὴ θαυμασθέντων ἔργων του καὶ τῶν ἄλλων ὅσα εἶχεν ἐν τῇ νῴ· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ πολύτιμον τοῦτο μουσεῖον ἔμεινε κτῆμα ἐθνικὸν καὶ τοιοῦτο εἶνε σήμερον, ἐν τῶν ἀρίστων ἐγκαλλωπισμάτων τῶν Βρυξελλῶν. Τὸ μουσεῖον τοῦτο, ἐνθα ὁ καλλιτέχνης εἰργάσθη μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπελθόντος τῷ 1865, ἔπρεπε νὰ εἶνε μέγα ἵνα περιλαμβάνῃ τὰ τεράστια γεννήματα τοῦ ἰδιορρήθμου ἀνδρός. Εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ πλίνθων, ἀλλ' εἶνε γραφικώτατον, οἰκοδομηθὲν κατὰ μίμησιν τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ποσειδωνίας. Ἐξώθεν τοῦ οἰκοδομήματος ὑψοῦνται κίονες οἷονεὶ βεβλαμμένοι ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἐξέχοντες ἀπὸ τῶν τοίχων οὓς καλύπτει ὁ αἰεθαλὴς κισσὸς καὶ στεφάναι χλοερῶν κλημάτων.

Δὲν προτίθεμαι νὰ περιγράψω ἐνταῦθα καθ' ἕκαστα τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἐν συνόλῳ ὅντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν, τὰ κοσμοῦντα τὸ μουσεῖον τοῦτο, ζωγραφίας, διαγράμματα, ἀγαλμάτια, εἰδώλια. Εἶνε παράδοξος ἡ αἰσθησις ἣν ἐμποιεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν εὐρυτάτην καὶ ὑψιστεγῇ αἵθουσαν ἡ θέα τῶν προϊόντων τοῦ δαιμονίου καλλιτέχνου. Μεγαλογραφίαι μυθολογικαὶ ἐκτείνονται κατὰ πλάτος καὶ μήκος μέγα ἐπὶ τῶν τοίχων παρὰ μικρὰς ῥωπογραφίας ἀς θὰ ἠδύνατο νὰ σηκώσῃ ἡ χεὶρ παιδίου. Ἐδῶ ἐκπλήσσει τὸν ὀφθαλμὸν ἡ στιλπνότης ἐλαιερῶν χρωμάτων, περαιτέρω ἀναπαύουσιν αὐτὸν αἱ ἀλαμπεῖς ἀποχρώσεις ἰδιορρήθμου ἐγκαυστικῆς. Τὴν μυθολογίαν διαδέχεται ἡ ἱστορία, ταύτην

αἱ ἡδοναὶ καὶ θλίψεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, τὴν γραφικὴν ἢ γλυπτικὴν, τὸν καλλιτέχνην ὁ ποιητὴς, τὰ ἔργα τὰ γεννηθέντα ἐκ μελέτης καὶ παρατηρήσεως αἱ δαιμόνιαι ἐμπνεύσεις νοῦ παρὰ δόξου, τὰ πρωτοφανῆ αἰσθήματα ψυχῆς ἀλλοκότου. Τὸ μέγα μόλις ἐπρόφθασε νὰ ὑψώσῃ τὴν διάνοιαν τοῦ θεωμένου καὶ αἶφνης οὗτος μετατίθεται διὰ τοῦ μαγικοῦ χρωστῆρος τοῦ Βιρτζ εἰς τι καθημερινὸν ἰδιοτρόπως ἐκφραζόμενον, τὴν δὲ σφοδρὰν συγκίνησιν καὶ τοὺς ἀνησυχούς παλμούς τῆς παθαινομένης καρδίας ὑποκερναὶ μετὰ χιῶς ἀστείᾳ ἐπίνοια μὴ ἀναμενομένη. Ἄν δὲν ἦτο τολμηρὸν νὰ ἐκφράζωνται ψυχικαὶ αἰσθήσεις δι' ὧν γραμματικῶν, θὰ ἔλεγον ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ εὐρίσκεται διηνεκῶς ἐν δξύμῳ σχήματι αἰσθημάτων.

Μήτηρ τις πτωχὴ ἐξῆλθεν ἵνα κατέλθῃ εἰς τὴν ἀγοράν· ἐπανερχομένη δὲ εἰς τὸ πτωχικὸν αὐτῆς οἶκον, εὐρίσκει καιομένην τὴν κοιτίδα ἐν ἣ τὸ ὠραῖον αὐτῆς βρέφος. Ἀφίνει ἀκουσίως νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χειρὶν τῆς τὸ καλὰθιον τῶν ὀψωνίων ἐν ᾧ εὐρίσκεται καὶ νεώνητον ἄθυρμα διὰ τὸ τέκνον. Μάτην σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ νήπιον· εἶνε νεκρόν.

Δύο βήματα παρέκει ἀγωνιᾷ, μόλις ἀνυψῶν τὸ διαχάινον κάλυμμα τοῦ φρετρου καὶ ἀγρίως περιστρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς, νεκροφανῆς ὅν ἀσυλλόγιστος σπουδὴ τῶν οἰκείων εἶχεν ἐνταφιάσει προῶρως.

Πόσον διαφέρει τῆς τρομερᾶς ταύτης εἰκόνης ἡ σκηνὴ ἐνθα ἐν τοπίῳ ἀνθηρῷ ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρων γηραιῶν παίζει ἀθῶως γυμνὸν βρέφος, κείμενον κατὰ γῆς. Ὅπόσον εἶνε ὑπερῆφανος ὁ πατήρ, ὁπόση δὲ φιλαρέσκεια ἐνοῦται μετὰ τῆς τρυφερᾶς στοργῆς τῆς μητρός.

Ἄλλα πάλιν αἰσθήματα καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν πρὸ τῆς θέας τῆς ἐλαιογραφίας δι' ἧς ὁ καλλιτέχνης ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον. Ἐν μέσῳ μάχης αἱματηρᾶς ὁ υἱὸς ἔπεσε σφίγγων τελευταῖον ἡδὴ ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος, ἡ δὲ μήτηρ κρατεῖ στέφανον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ φιλοπατρίδος υἱοῦ, ἀλλὰ μετὰ πάθος τοιοῦτου, ὥστε περιμένονεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πίπτουσαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ χύνουσαν χεῖμαρρος δακρύων.

Ἄλλ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι παρίστανται παρ' ἀλλήλοις τὸ πάθος καὶ τὸ κλέος, ἐν ἄλλῃ σκηνῇ εὐρίσκομεν ἀντιμέτωπον τὸν θάνατον καὶ τὴν ζωὴν. Κόρη νεαρά, φαιδρά, πλήρης χάριτος, καλλονῆς καὶ ζωῆς, ἵσταται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θεατοῦ, ὅστις θαυμάζει τὰ ὠραῖα αὐτῆς μέλη, τὴν πλουσίαν τῆς κόρης ξανθὴν κόμην ἣν στέφουσιν ἄνθη τοῦ ἀγροῦ. Ἐκείναι δὲ προσβλέπει σκελετὸν ἀπαίσιον ὅστις εἶνε ἐστημένος πρὸ τῆς εἰκόνης παρὰ τὸν τοῖχον τοῦ μουσείου, φέρων δελτίον ἐφ' οὗ γέγραπται· ἡ ὠραία Ροζίνα.

Ἄλλ' εἶνε ἴσως ἔτι φρικτοτέρα ἢ εἰκὼν ἐκείνη ἐν ᾗ παρίσταται γυνὴ δυστυχὴς, ἥτις ἐγείνε μῆτηρ, τίς οἶδε πῶς, ἥτις πολλὰ ἔπαθεν, ἐκείνη καὶ τὸ τέκνον, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, τῆς πείνης, τῆς συμφορᾶς. Τώρα εἶνε τρελὴ καὶ μὲ τὸ βλέμμα τῆς τὸ παράφορον, αὐτὴ φρίττουσα, ἀλλ' ἀσυνειδήτως ἐγκληματοῦσα κατεκερμάτισε τὸ ἴδιον τέκνον. Συσπειρουμένη ἐν τινὶ γωνίᾳ κρατεῖ τὸ ἐσπαργμένον βρέφος ἐντὸς ῥάκους καθημαγμένου καὶ ὑψόνει τὴν πορφυρᾶν ὑπὸ τοῦ αἵματος μάχαιραν ὡς ἐν θριάμβῳ. Γέλως ὥς τις δὲν περιγράφεται ἐκχύνεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς ἀτυχοῦς, διὰ δὲ τῶν μελανῶν αὐτῆς χειλέων διαφαίνονται ὀδόντες λευκώτατοι. Ἀγνοεῖτε ὁπότερος εἶνε μᾶλλον ἄξιος οἴκτου, τὸ νεκρὸν βρέφος ἢ ἡ ἀλλόφρων μῆτηρ.

Ἐν ᾧ δὲ διέτρεχον τὴν πινακοθήκην μεταπιδὼν ἀπὸ αἰσθήματος εἰς αἰσθημα, ἠπόρησα διὰ τὴν ἀπροφυλαξίαν, εὐχάριστον ἄλλως διὰ νεαρὸν ὀφθαλμὸν, μεθ' ἧς πολυθέλητρός τις καὶ μειδιῶσα γυνή, ἴσως τις τῶν οἰκείων τοῦ φύλακος τοῦ μουσείου, ἤνοιγε κατὰ τὸ ἥμισυ θύραν τινὰ εἰς τὸ βάθος τῆς πινακοθήκης, ἐν ᾧ εἶχε καθειμένην τὴν κόμην καὶ γυμνοῦς τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὤμους. Ἦτο οὕτω νέα, τὸ μειδίαμά της οὕτως ἐλκυστικὸν καὶ οἱ ὀδόντες οὕτω λευκοί, ὥστε ἀφῆκα τοὺς πίνακας τοῦ ζωγράφου πρὸς στιγμὴν, ἵνα θαυμάσω τὴν ζωσαν ἐκείνην βελγίδα. Ἐπλησίαζον ἡ θύρα δὲν ἐκλείσθη, ἐπλησίασεν ἔπειτα καὶ φίλος τις μεθ' οὗ ἐθαύμαζον τὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνου, ἀλλ' ἡ θύρα ἔμεινε πάντοτε ἡμιάνοικτος καὶ ἡ κόρη ἐκεῖ πάντοτε μειδιῶσα, πάντοτε χαρίεσσα, ἡμίγυμνος ἀκόμῃ. Ὅτι θὰ ἦτο δι' ἓνα μόνον ἄνδρα θελκτικόν, ἐνώπιον δὴ καθίστατο ἀναιδὲς, ἀλλ' ἐνώπιον πολλῶν, διότι προσήλθον ἔπειτα καὶ ἄλλοι καὶ ἐγὼ εἶχον ἤδη πλησιάσει ἔτι μᾶλλον, ἐνώπιον πολλῶν, ἐνώπιον πάντων τῶν θεατῶν ἦτο ἐπιτυχὲς, διότι... καὶ ὁ τοῖχος καὶ ἡ θύρα καὶ ἡ ἡμίγυμνος νεανὴς ἦτο ἀρίστη καὶ φυσικὴ τάτη τοιχογραφία.

Ἐπανέλαθον μετὰ πλείονος θαυμασμοῦ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου. Εἶδον ἔργα κολοσσαῖα ἐμπνευσθέντα ὑπὸ τῆς μελέτης τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, ἔχοντα ἕκαστον διαστάσεις μέτρων πολλῶν, ἐν οἷς τὰ σώματα εἶνε γιγάντων καὶ τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς ἐκδηλοῦνται διὰ ρυτίδων καὶ πτυχῶν κολοσσαίων. Ὁ Ὀμηρὸς εἰπὼν τὸ μέγας μεγαλωστί ἐκεῖνο εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐφαντάσθῃ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωός του μεγαλότερον τῶν πλασμάτων τῆς γραφίδος τοῦ Βιρτζ. Οἱ Ἑλληνας καὶ οἱ Τρῶες ἐρίζοντες περὶ τοῦ πτώματος τοῦ Πατρόκλου ἔχουσιν ὕψος Τιτάνων. Ἡ εἰκὼν ἡ παριστῶσα τὸν Πολύφρημον καταδιβρώσκοντα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσεὺς ἔχει ὕψος μὲν ὑπὲρ τὰ ἑννέα μέτρα, πλάτος δὲ περὶ τὰ ἑπτὰ. Ἐν τῇ κολοσσαίᾳ

ταύτῃ ζωγραφίᾳ ὁ ὁμηρικὸς Κύκλωψ παρίσταται κλίνων πρὸς τὴν γῆν, ἂν δ' ἀπεφάσιζε νὰ ὑψωθῇ ὀρθὸς θὰ διερρήγνυε τὴν στέγην τοῦ μουσείου καὶ θὰ ἐχρειάζετο πολλὴ ἀκόμῃ ὕψος ἵνα σταθῇ ὅλος. Μόνος ὁ ποὺς αὐτοῦ ἔχει μῆκος δύο μέτρων ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου μέχρι τῆς πτέρνας. Ἐλαιογραφία τις παριστῶσα τὴν ἀποστασίαν τῶν δαιμόνων κατὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔχει ὕψος ἑνδεκα μέτρων καὶ ἡμίσεος καὶ πλάτος ἑκτὼ μέτρων. Οὐδ' ἔγκειται ἡ ἀξία τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου ἐν μόνῳ τῷ μεγέθει· κυριωτάτη δὲ ἀρετὴ τῶν πλείστων εἶνε ἡ ἠθικὴ ἰδέα καὶ ἡ διαπνέουσα αὐτὰ ψυχὴ. Ἡ πατρις καὶ ὁ ἔλεος, ἡ λατρεία τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καὶ τὸ κατὰ τοῦ βροτολογίου πολέμου καὶ τῶν πολεμικῶν ἀνδρῶν μῖσος, τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ πεποίθησις περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, παντοῖα ἄλλα αἰσθήματα τρυφερά, μεγάλα, γενναῖα, ἰδιότροπα ἐξεπράσθησαν ὑπὸ τῆς θερμῆς τοῦ καλλιτέχνου φαντασίας καὶ τοῦ ζωηροῦ αὐτοῦ χρωστήρος διὰ ζωγραφικῶν ἀξιολόγων. Ἡ ἐξῆς ζωγραφία εἶνε ἡ ἀρίστη ἱστορία τοῦ χορικοῦ ἔσματος τῆς Ἀντιγόνης πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει. Νεανίας καλλιμόρφος καὶ μεστὸς ἀγερώχου φρονήματος ἄγει διὰ τῶν ἀέρων ὁμάδα τινὰ ἀνθρώπων οἵτινες πλησιάζουσι νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς ἀστέρας. Ἄλλοι δὲ τινες μείναντες ἐν τῇ γῇ δεικνύουσι τὰ διάφορα αἰσθήματα ἐκπλήξεως, θαυμασμοῦ, χαρᾶς καὶ ὑπερφορῆς ἅτινα ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς τὸ θέαμα τοῦτο, δι' οὗ ἠθέλησεν ὁ καλλιτέχνης νὰ παραστήσῃ τὴν μέλλουσαν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης. Κάτω δὲ τῆς ζωγραφίας ταύτης ἔγραψεν ὁ μεγαλορρήμων Βιρτζ τὰ ἐξῆς: «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, πλήρης πεποιθήσεως εἰς τὸν μέγαν αὐτοῦ προορισμὸν, θὰ ἔχῃ λησμονήσει τὰ μικρὰ πράγματα τὰ πασχολοῦντα σήμερον ἐπὶ αὐτὸν, ὅταν διὰ τῶν σοβάρων αὐτοῦ μελετῶν, διὰ τῶν ἀπειροπληθῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψων ἡ φύσις θὰ ἔχῃ γείνει ὑπὲρ τοῦ φωνῆς του, τότε τὸ πνεῦμά του θὰ κυριαρχήσῃ τοῦ μεγάλου αἰθέρος, θὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν κατοικίαν του, θὰ ψάσῃ τῶν ἀστέρων διὰ τοῦ δακτύλου, ἀπλήστως δὲ πάντοτε ποθῶν μεγαλεῖον καὶ δύναμιν, θὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον ἰσχύος, ὥστε, ἐκπληρῶν τοὺς πόθους αὐτοῦ, νὰ καταστρέψῃ τοὺς μυρίους ἐκείνους κόσμους οἵτινες κυλινδρῶνται ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκτάσει τῶν οὐρανῶν.» Αἱ λέξεις αὗται καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ διαπνέουσα τὴν ζωγραφίαν ἣν ἀναλύουσιν εἶνε ἡ σαφειστάτη ἐρμηνεία τοῦ δαιμονίου νοῦ τοῦ καλλιτέχνου, ἀνακηρύττοντος τὴν μέλλουσαν παντοδυναμίαν τοῦ

1. Λέγομεν ἱστορίαν, καὶ προτείνομεν νὰ λέγεται οὕτως, ὡς ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ ὡς ποῦ ἔτι καὶ σήμερον καλεῖται ἑλληνικὸς λαὸς, τὰς ὑπὸ τῶν Φράγκων καλούμενας illustrations.

ἀνθρώπου· πῶς νὰ μὴ κηρύζωμεν ἀληθῶς πανίσχυρον τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅταν κατορθῶνῃ νὰ ῥηθῇ μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς καὶ μεγαλοφυΐας τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν; Ἡ αὐτὴ δὲ ἰδέα τοῦ προσεχούς μεγάλου πολιτισμοῦ τοῦ μέλλοντος πανσθενούς ἀνθρώπου ἐνέπνευσε τὴν ὠραίαν ζωγραφίαν τὴν ἐπιγεγραμμένην τὰ πράγματα τοῦ παρόντος θεωρούμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ μέλλοντος. Παρίσταται δ' ἐν αὐτῇ οἰκογένειά τις τῶν τοιούτων ὑπερανθρώπων ἀνθρώπων τοῦ μέλλοντος, οἵτινες θὰ ζήσωσιν ἄνευ προλήψεων, ἄνευ πολέμων, ἄνευ ἀναγκῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ. Ὁ πατὴρ κρατεῖ ἐπὶ τῆς παλάμης καὶ δεικνύει εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον, οἷονε μικρότατα ἀπρηχαιωμένα σκεῦη παραδόξων χρόνων παρελθόντων, τὰ ὄργανα καὶ τὰ κειμήλια τοῦ σημερινοῦ ψευδοπολιτισμοῦ, τὰ πυροβόλα καὶ τὰ σιγήπτρα, τὰ παράσημα, τὰς σημαίας τῶν φατριῶν καὶ αὐτὰς τὰς θριαμβευτικὰς ἀψίδας. Πάντα ταῦτα θεωρεῖ ὁ καλλιτέχνης ἀθύρματα παιδῶν οὐπω ἀνδρωθέντων. Ἐλησμόνησε δὲ μόνον ἓν τι, ὅτι ὅταν ὁ μέλλων τοῦ ἀνθρώπου ψάσῃ τῶν ἀστέρων, θὰ παύσῃ ἴσως καὶ ζωγραφῶν καὶ ὅτι ἀφανίζων τὴν ἀπειρίαν τῶν κόσμων θὰ συναφανίσῃ καὶ τὰ λαμπρὰ πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τοῦ Βέλγου ἀριστοτέχνου.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βιρτζ ἔχων χρωστήρα ποικίλον καὶ πολυχρῶνον, φαντασίαν δὲ ἰδιότροπον, μεγαλοφυᾶ, πολλάκις δὲ νοσηράν. Τὰ δὲ πλάσματα αὐτοῦ ἐνίοτε δὲν ἀπείχον πολὺ τοῦ ἀλλοκότου καὶ παραδόξου. Τοιαύτη δὲ μάλιστα εἶνε ἡ τρίπτυχος ζωγραφία ἡ παριστῶσα τὰς σκέψεις καὶ ὁράματα κεφαλῆς ἀποκοπείσης, ἥς αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης ἠρμύνευσεν τὰς ἐμπνεύσεις δι' ἀναλύσεως γραφείσης ὑπὸ τὴν εἰκόνα. Τὴν διήγησιν ταύτην, ὁμοιάζουσαν πρὸς τὰ τερατολόγια ἔργα τοῦ Ἀμερικανοῦ Ἐδγάρ Πόου, ἀναγράφωμεν ἐνταῦθα ὅλην μεταφράζοντες πιστῶς, ἵνα γνωρισθῇ καὶ τὸ ὕψος τοῦ ποιητοῦ, ἀφ' οὗ διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπειράθημεν νὰ δεῖξωμεν τὸν καλλιτέχνην καὶ δώσωμεν ἀμυδράν τινα ἰδέαν τῆς περιέργου ταύτης τῶν Βρυξελλῶν πινακοθήκης.

Τῶν τριῶν μερῶν τοῦ τριπτύχου ἕκαστον παριστάνει τὴν κατάστασιν καὶ τὰ δράματα τῆς ἀποκοπείσης κεφαλῆς καθ' ἓν τῶν τριῶν πρώτων λεπτῶν μετὰ τὴν καρατομίαν.

Ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος.

Ἐπ' ἐσχάτων ἔτι κεφαλαί τινες ἐπιπτον ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τὸν ποιήσαντα ταύτας τὰς ζωγραφίας ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἐνεργήσῃ ἐρεῦνας περὶ τοῦ ἐξῆς ζητήματος.

Ἡ ΚΕΦΑΛΗ ἢ ΑΠΟΚΟΠΕΙΣΑ ΤΟΥ ΚΟΡΜΟΥ ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΕΤΙ ΕΠΙ ΤΙΝΑ ΔΕΥΤΕΡΑ ΛΕΠΤΑ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ;

Ἐπεταῖ ἡ διήγησις πειράματος γενομένου πρὸς λύσιν ταύτης τῆς ἀπορίας.

... Συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Χ. καὶ τοῦ κ. Δ., πεπειραμένου περὶ τὰ μαγνητικὰ πειράματα, εἰσῆλθον εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα χῶρον, ἐκεῖ δὲ παρεκάλεσα τὸν κ. Δ. νὰ μεταχειρισθῇ τὰ νεώτερα μέσα ἅτινα ἔκρινεν ἀρμόδια ἵνα μεφέρῃ εἰς σχέσιν μετὰ τῆς ἀποκοπείσης κεφαλῆς. Ὁ δὲ κ. Δ. συναινέσας ἐποίησέ τινας παρασκευάς, μεθ' ὧν ἐπεριμείναμεν οὐκ ἄνευ συγκινήσεως τὴν πτώσιν ἀνθρωπίνης κεφαλῆς.

Μόλις δὲ ἡ μοιραία ὥρα ἐσήμανε καὶ ἡ φρικτὴ κοπίς, κλονήσασα διὰ τῆς πτώσεως αὐτῆς ὅλην τὴν μηχανήν, κατέρριψε κυλινδρουμένην διὰ τοῦ φρικώδους ἐρυθροῦ σάκκου τὴν κεφαλὴν τοῦ καταδικασθέντος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ κόμη ἡμῶν ἀνωρθώθη, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε πλέον καιρὸς πρὸς ἀποχώρησιν. Ὁ κ. Δ. ἐλάβετο τῆς χειρὸς μου, κατεχομένου ὑπὸ τῆς μαγνητικῆς του ἐπιδράσεως, καὶ ὀδηγῆσας με πρὸς τὴν παλλομένην κεφαλὴν μοι εἶπε: «τί αἰσθάνεσθε; τί βλέπετε;» Ἡ συγκίνησις μ' ἐμπόδισε νὰποκριθῶ ἀμέσως, ἀλλὰ πάραυτα, κατεχόμενος ὑπὸ ταραχῆς ἐκτάκτου, ἀνεκράγασα: «Φρικτόν! ἡ κεφαλὴ σκέπτεται.» Ἡθελῶσα τότε νὰ ἐκφύγω τὰ αἰσθήματα τὰ κατέχοντά με, ἀλλ' ἤμην προσηλωμένος ὡς ὑπὸ τὸ βάρος δεινοῦ ἐφιάλτου. Ἀρα ἡ κεφαλὴ τοῦ καταδικασθέντος ἔβλεπεν, ἐσκέπτετο, ἔπασχεν. Καὶ ἐγὼ ἔβλεπον ὅτι ἔβλεπεν, ἐνόουν ὅτι ἐσκέπτετο, ἐστάθμιζον ὅτι ὑπέφερεν. Πόσον χρόνον διήρκεσεν ἡ θέσις αὕτη; Τρία λεπτά, μοι εἶπον. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ καταδικασθεὶς ἐπίστευσεν ὅτι παρήλθον αἰῶνες τρεῖς.

Ὅτι πάσχει ὁ ἄνθρωπος ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φονευθεὶς οὐδενὸς ἀνθρώπου γλώσσα δύναται νὰ παραστήσῃ. Ἐνταῦθα δὲ θὰ περιορισθῶ ἀναγράφων τὰς ἀσυνεπείας, πολλάκις ἀτάκτους ἀπαντήσεις ἃς ἀπεκρίθην εἰς τὰς ἐρωτήσεις τὰς ἀποταθείσας μοι καθ' ἓν στιγμὴν εὐριτικόμην οἷονε ἐν ταύτῳ μετὰ τῆς ἀποτομείσης κεφαλῆς.

Ἐπονται αἱ ἀποκρίσεις αὗται.

Θόρυβος φρικτὸς περιβομβεῖ τὴν κεφαλὴν μου, ὁ θόρυβος τῆς κοπίδος τῆς καταπιπτούσης.

Ὁ κατάδικος πιστεύει ὅτι κεραυνὸς κατέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὅχι ἡ κοπίς.

Παράδοξον πᾶν! ἡ κεφαλὴ εὐρίσκεται ἐνταῦθα, ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα, καὶ ὅμως πιστεύει ὅτι εὐρίσκεται ἔτι ἄνω ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ σώματος καὶ περιμένουσα πάντοτε τὴν πληγὴν ἥτις θὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κορμοῦ.

Φρικτὴ πνιγμονή!

Ἀδύνατος πλέον ἡ ἀναπνοή!

Ἡ κατάστασις αὕτη προσέρχεται ἐκ τῆς ἐμφανίσεως χειρὸς ὑπερανθρώπου, γιγαντιαίας, ἥ-

τις βαρύνει ὡς βουνὸς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου.

»Ἡ ἀσφυξία καθίσταται βιαιότερα.

»Ἡ τερατώδης χεὶρ βαρύνει πάντοτε περισσότερο.

»Ὁ κατὰδικος ἀποπνίγεται.

»Νεφέλη πυρὸς διέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

»Τὰ πάντα εἶνε ἐρυθρὰ καὶ σπινθηροβολοῦσι...

»Ἡ ἀνίλεως χεὶρ κατάρθωσε νὰ σφίγγῃ τὸν λαιμὸν ἐπὶ βιαιότερον.

»Ὁ κατὰδικος νομίζει ὅτι παλαίει κατ' αὐτῆς, ζητεῖ δὲ νὰ παλλαγήῃ αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσκολλῶνται εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην χεῖρα, συσπῶνται, δάκνονται, καταξέσχίζονται... Μάταιοι ἀγῶνες!

»Ὅποια θέσεις, πρὸς θεοῦ! αἱ πλευραὶ τοῦ λαιμοῦ ἠνώθησαν ὑπὸ τῆς πίεσεως... Τετέλεσται!...

»Ἡ ἀγρία, ἡ ἀπάνθρωπος αὕτη χεὶρ τίς εἶνε λοιπόν; Ὁ πάσχων ἤδη τὴν ἀνεγνώρισε... ἡ πορφύρα καὶ ἡ βασιλείος μαλλωτὴ δορὰ ψάβουσι τῶν δακτύλων αὐτῆς.

»Ὡ! βάσανοι ἐπὶ φρικωδέστερα ἐπικραίνονται.

Δεύτερον λεπτὸν—ὑπὸ τὸ ἱκρίωμα.

»Ἡ πίεσις κατέστη ἀποτομή.

»Ἢδη πρῶτον ὁ καταδικασθεὶς ἔχει συνείδησιν τῆς θέσεώς του.

»Μετρεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τῶν πυρίνων τὴν ἀπόστασιν τὴν χωρίζουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ λέγει καθ' ἑαυτὸν ταῦτα· «ἡ κεφαλὴ μου ἀληθῶς ἀπεκόπη.»

»Τώρα δὲ αὐξάνει τῆς παραληρήσεως ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια.

»Ὁ θανατωθεὶς φαντάζεται ὅτι ἡ κεφαλὴ του καίει καὶ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ὅτι ὁ κόσμος κατακρημνίζεται καὶ κυλινδεῖται μετ' αὐτῆς, ὅτι βρεστὸν φωσφορικὸν περιδινεῖται περὶ τὸ κρανίον του. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ φρικτοῦ τούτου πυρετοῦ σκέψις ἄφρων, ἀπίστευτος, ἀνήκουστος ἐπικρατεῖ ἐν τῷ θνήσκοντι τούτῳ ἐγ-κεφαλῶν.

»Τίς θά το ἐπίστευεν; Ὁ ἀνὴρ οὗτος οὐδ' ἡ κεφαλὴ εἶνε ἀποτετμημένη καταλαμβάνεται ἐπὶ ὑπὸ τινος ἐλπίδος· τὸ μένον αἷμα ταρασσεται, κινεῖται καὶ γύνεται ὀρμητικὸν μετὰ μανίας εἰς πάσας τὰς φλέβας, εἰς πάντα τὰ ὄργανα τῆς ζωῆς, ἵνα προσκολληθῇ πάλιν εἰς αὐτά.

»Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ θανατωθεὶς νομίζει ὅτι τείνει τὰς σπασμωδικὰς καὶ μεστὰς μανίας χεῖράς του πρὸς τὴν ἐκπνέουσαν κεφαλὴν του.

»Δὲν ἐξεύρω τί σημαίνει ἡ φανταστικὴ αὕτη κίνησις. Περιμένετε... Ἐννοῶ... Φρίκη!

»Ὡ! Θεέ μου, τί λοιπόν εἶνε ἡ ζωὴ ὡς διαφιλνεῖται οὕτω μέχρι τῆς τελευταίας αἱμα-τος σταγόνος;...

»Αἱ λοιπόν! ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τὸ ἐνστικτὸν τὸ ἄγον ἡμᾶς νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν ἀρωγὴν τῶν ἡμετέρων χειρῶν πρὸς πληγὴν χαίνουσαν· ἡ κίνησις αὕτη γεννᾶται ὑπὸ τῆς ιδέας, τῆς φρικτῆς ιδέας νὰ θέσωμεν πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν κορμὸν, ἵνα διατηρήσωμεν ἐπὶ ὀλίγον αἷμα, ὀλίγον ζωὴν!

»... Αἰσθάνομαι καχεξίαν ἐκτακτὸν, ἐπιθυμῶ νὰ τελειώσῃ αὕτη ἡ ἀγωνία...

»Ἢδη ἔρχονται ὁδύναι ἀλλοῖαι, ὁδύναι ἡθικαί. Μορφαὶ πολλαὶ παρίστανται πρὸ τοῦ καρατομηθέντος καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτῷ ταύτας τὰς σκέψεις·

«Βλέπω τὸ φέρετρόν μου, μὲ θέτουσιν εἰς αὐτό, μυριάδες σχολήκων μὲ περιμένουσιν ἐν αὐτῷ ἵνα με καταφάγωσιν.

»Οἱ ἱατροὶ μὲ περιστοιχίζουσι καὶ θεωροῦσι τὸν λαιμὸν μου· γίνονται ἀναμφιδόλως χάριν μελέτης. Καί οἱ δικασταὶ μου παρίστανται, ἀλλ' ἀπώτερον, ἐν ὥραίᾳ αἰθούσῃ... Βλέπω αὐτοὺς καθήμενους ἡσυχῶς παρὰ τὴν τράπεζαν· λαλοῦσι περὶ πραγμάτων ἀδιαφόρων. Ἀλλ' εἶνε δυνατόν!

»Σήμερον ἤδη θὰ εὐρίσκωμαι ἐν τῷ νοσοκομείῳ, τοῦλάχιστον ἡ κεφαλὴ μου· θὰ κάμωσιν ἐπ' αὐτῆς παραδοξότατα πειράματα· θάνατά μου· τὰς σάρκας μου· θὰ συρρεύσωσι περίεργοι πολλοί. Σήμερον ἤδη θὰ γείνη καὶ ἡ ταφὴ μου· δὲν θάκουσθωσιν ὑπὲρ ἐμοῦ δεήσεις. Οἱ τυχόντες ἐκεῖ θὰ φύγωσι καὶ θὰ φοβηθῶσι.

»Βλέπω τοὺς οἰκτεῖρους μου· ἡ γυνὴ μου ἀπέθανεν, ἀπέθανεν ἐκ λύπης, τὰ δὲ τέκνα μου τὴν περικυκλοῦσι καὶ τὴν θρηνοῦσι.

»Μάτην καλῶ αὐτὰ νὰ με βοηθήσωσιν ὀλίγον ἵνα προσκολλήσω τὴν κεφαλὴν μου εἰς τὸν λαιμὸν, λέγων, ὅτι ὁ χρόνος ἐπείγει, ὅτι θὰ εἶνε παραπολὺ ἄργα, ὅτι τὸ αἷμα διηνεκῶς ῥέει· δὲν μου ἀκούουσιν. Ἢδη τὰ βλέπω μακρότερον· τί πράττουσιν ἐκεῖ; Γονυπετοῦσι πρὸ ἀνθρώπων οἵτινες φαίνονται γελῶντες καὶ χορεύοντες.

»Ὡ! Θεέ μου! ἐπαίτουσιν ἄρτον.

»Τὸ νεώτατον τῶν τέκνων μου ἔμεινεν ἐγγύς μου. Ὡ! πῶς τὸ ἀγαπῶ αὐτό· ἐκεῖνο εἶνε ἡ ξανθὴ του κόμη καὶ βοστρυχώδης, αἱ μικραὶ του στρογγύλαι καὶ ρόδινοι παρειαί... Τὸ πτωχόν με βλέπει, μοὶ προσμειδίζεται καὶ θέλει νὰ με φιλήσῃ. Τρεῖς τὸ εἴλκυσα πρὸς τὸν κόλπον μου ἵνα τὸ καταφιλήσω, τρεῖς αἱ κεφαλαί μας μάτην ἀπεπειράθησαν νὰ παντηθῶσιν. Οἱ μοι! ἡ ἐτέρα αὐτῶν ἦτο παραπολὺ μακράν.

»Ἢδη ἀπομακρύνεται ἐκπέμπον κραυγὰς φρίκης. Θεωρεῖ τὰς μικράς του χεῖρας, φοινοχθείσας ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ λαιμοῦ μου.

»... Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θανατωθέντος συναστράφησαν ἐν τῇ καθημαγμένη αὐτῶν κόγχῃ.

»... Προσηλώθησαν εἰς τὸν οὐρανόν. Νομίζω

δὲ ὅτι βλέπει τὸν ἄπειρον θόλον τοῦ οὐρανοῦ σχιζόμενον εἰς δύο μέρη, ἀνοιγόμενα ὡς μεγάλας αὐλαίας. Ὅπισθεν δ' αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς βάθος ἄπειρον κάμινος πυρίνη ἔνθα φαίνονται οἱ ἀστέρες βυθιζόμενοι καὶ τηρόμενοι διὰ παντός. Νομίζει ὅτι ὁ ἀὴρ διαβρέχεται ὑπὸ κοινωτοῦ πυρίνου οὐτινος ἑκαστος κόκκος ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓν τοῦ ἄλγος. Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ περιλαμπεῖ αἰθέρι βλέπει σκιὰν σκοτεινὴν, ἄμορφον ἥτις ἀνὰ πάντα τῆς καρδίας παλμὸν προχωρεῖ αὐξανόμενη· ἐκ δὲ τῶν πνευμόνων τοῦ παραδόξου τούτου φάσματος ἀντηχοῦσι μουσαροὶ καγχασμοὶ ἐπιμηνυόμενοι καὶ μεταβαλλόμενοι βαθμηδὸν εἰς φθόγγους θρηνώδεις καὶ ἀποπνιγμένους. Σκότος μέγα ἐξαπλοῦται πανταχόσε. Τὸ μέλαν φάσμα ἐψάυσε τῶν ποδῶν τοῦ θανατωθέντος· ἐκεῖνος δ' αἰσθάνεται αὐτὸ ἐξαπλούμενον καὶ βαρύνον ὡς μόλυβδον ἐπὶ πάντων τῶν ἀποψυχαινομένων μελῶν του... Ὁλον τὸ σῶμα ἀπεγρανιτώθη.

»Ὁ θάνατος ἐπῆλθεν...

»Ἀλλ' ὅχι, ἀκόμη.

Τρίτον λεπτὸν.—Ἐν τῇ αἰωνιότητι.

»Δὲν ἐπῆλθεν ἀκόμη ὁ θάνατος· ἡ κεφαλὴ σκέπτεται ἐπὶ καὶ ἀλγεῖ. Ἀλγηδὼν πυρὸς φλέγοντος, ἀλγηδὼν μαχαίρας σπαρακτούσης, ἀλγηδὼν δηλητηρίου ναρκούντος, ἀλγηδὼν μελῶν πριονιζομένων, ἀλγηδὼν σαρκὸς καταλειπνιζομένης καὶ κατατριβομένης, ἀλγηδὼν μελῶν ἐψηνομένων ἐπὶ φλογὸς ἀνεπαρκοῦς δι' ἐλαίου ζέοντος, ἀλγηδὼν ἐπιληψίας, λύσσης, τετάνου. Πάντα ταῦτα τὰ δεινὰ ἠνωμένα δὲν δύνανται νὰ παράσχωσιν ἔννοιαν τῶν ἀλγηδόνων τοῦ θανατωθέντος. Πότε λοιπόν θὰ τελειώσωσιν αἱ φοβεραὶ αὐταὶ βάσανοι;

»Ἀμφιβολία φρικτῶς παγώνει ἐνταῦθα τὸν θανατωθέντα ὅστις φρίσσει. Ἄρα ἀπέθανεν ἤδη καὶ αἱ ὁδύναι ἃς ὑπομένει εἶνε ἄρα αἱ ὁδύναι ἃς πέπρωται νὰ πάσχῃ πάντοτε, καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα ἴσως;

»Τρομερὰ σκέψις! Ἡ νέα φάσις εἰς ἣν ἤδη εἰσῆλθεν δὲν ἐνέχει πλέον καμμίαν τῶν συναίσθησεων ἀνθρώπου ζώντος. Τὰ πάντα ἤδη ἀναγγέλλουσι τὴν παρουσίαν κόσμου ἀγνώστου. Αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι ἐν τῷ ἄπειρῳ, αἱ ἀπαίσιαι ἐκεῖναι λάμψεις αἱ ἀσύστατοι καὶ δραπέτιδες, τέλος ὅλον ἐκεῖνο τὸ χάος ἔνθα παλαίουσιν ἀπαύστως τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἔνθα πλήθος πραγμάτων φοβερῶν ἐπαναλαμβάνεται ἐν διηνεκεῖ κυλινδρική κινήσει, πάντα ταῦτα εἶνε ἄρα ἡ μέλλουσα κατοικία ἔνθα μέλλει νὰ πλανᾶται μετὰ θάνατον αἰωνίως ἡ ἡμετέρα ψυχὴ;

»Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ταλαίπωρος ὁ ὁδυνώμενος ἐνδιατρίβει ἐπὶ περὶ τὰ γήινα.

»Βλέπει ἐν γωνίᾳ σκοτεινῇ τὸ πτωμά του σηπόμενον καὶ σκελετευόμενον, ἔπειτα δὲ, τοῦθ'

ὅπερ εἶνε δρατὸν μόνον εἰς πνεύματα ἄλλου κόσμου, βλέπει πῶς τελοῦνται τὰ μυστήρια τῆς μεταμορφώσεως. Πάντα τέλεια τὰ συγκροτοῦντά ποτε τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὰς θειώδεις, ἀμμωνιακὰς ἢ ἀλκαλικὰς οὐσίας, πάντα ταῦτα τὰ βλέπει ἀποχωροῦντα ἐκ τῶν ἀποσηπομένων σαρκῶν του καὶ συντελοῦντα ἔπειτα εἰς τὴν γένεσιν ἄλλων ζωϊκῶν οὐσιῶν. Ἀπώτερον δὲ ὁ καρατομηθεὶς βλέπει πίπτουσιν εἰς βάραθρον φλογῶν τὴν δυσώθυμον λαίμητόμον μετὰ τῶν δημίων του.

»Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄραμα προῆλθεν ἄρα ἐκ τῆς προγνωστικῆς ἐκείνης δυνάμεως ἥτις ἰδιάζει εἰς τοὺς θνήσκοντας; Ἄν ἡ φρικτὴ μηχανὴ τοῦ Γυλλοτίνου ἐμελλέ ποτε νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ κόσμου, εἴη εὐλογημένος ὁ θεός!

»Ἢδη δὲ τὰνθρώπινα ἀφανίζονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ καρατομηθέντος· φαίνονται χανόμενα κατ' ὀλίγον εἰς τὰ σκότη νυκτὸς βαθυτάτης, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἐπὶ ἀτμός ὀμιχλώδης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἀπομακρύνεται, ἐξασθενεῖ, ἐκλείπει... Τὰ πάντα εἶνε μαρῶρα... Ὁ καρατομηθεὶς ἀπέθανεν.

»Ἐν ταῖς τελευταίαις ταύταις φαντασίαις τινὲς μὲν ἐμβλέπουσι τὴν αἰωνίαν κόλασιν τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν κακοῦργον· ἄλλοι δὲ ἀνθρωπικώτεροι νομίζουσιν ὅτι διορθῶσιν ἐν τῇ μεσσίᾳ νεφέλῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θανατωθέντος λαμβάνουσιν παρὰ τινος ἀγγέλου τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης.

Ἡ ἀνάλυσις αὕτη δίδει ἀμυδρὰν τινα ιδέαν τοῦ καλλιτεχνήματος τοῦ Βιέρτς, τοῦ περιεργατοῦ τῶν ἔργων τῶν κοσμοῦντων τὸ μουσεῖον αὐτοῦ, χαρακτηρίζοντος ἄριστα εἴπερ τι καὶ ἄλλο τὸν καλλιτέχνην, οὗτινος ἡ τέχνη ἦτο παράδοξον κρᾶμα φιλανθρώπου φιλοσοφίας, μεγάλης περὶ τοῦ φαντασίου, ἀλλὰ καὶ νοσηρᾶς μανίας.

Σ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ ἀναμνήσεις εἶναι βάρυτον γήρατος, ὡς αἱ ἐλπίδες πτέρυξ τῆς νεότητος.

Δις Βασιλεύει, ὅστις ὅχι τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν του εἶναι κύριος.
Δ. Βερναρδίνης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γαλλίᾳ ἐξοδεύονται κατ' ἔτος 336 ἑκατομμύρια κιλογράμμων ζαχαρώδους. Ἡ αὐξησις τῆς καταναλώσεως τοῦ προϊόντος τούτου εἶνε, κατὰ μέσον ὄρον, 50 ἑκατομμύρια ἀνὰ δέκα ἔτη. Ἰδίως θέλει τις ἐννοήσῃ τὸ καταπληκτικὸν τῆς αὐξήσεως ταύτης ὅταν μάθῃ ὅτι κατὰ τὰ 4700, δηλ. πρὸ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, ἡ κατανάλωσις ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ μόλις ἀνῆρχετο εἰς ἑκατομμύριον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀντικείμενον

πολυτελείας, ἥδη δὲ κατέστη προϊόν ἀνάγκης. Πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἡ ζάκχαρις ἐχρησίμευεν ἀπλῶς εἰς τὰς φαρμακευτικὰς σκευασίας, πωλούμενη ἐν τοῖς φαρμακείοις. Ἡ σπανιότης αὕτη ἐξηγεῖται δι' οὗ τρόπου, ἐν ἀρχῇ, κατειργάζοντο ταύτην καὶ διότι τὸ ζαχαροκάλαμον ἦτο τὸ μόνον φυτὸν τὸ ἐξάγον ταύτην.

Ἡ ὑπαρξίς τῆς ζακχαρώς ἐν τῷ τευτλίῳ (κοκκίνογαύλῳ) παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Ὀλιβιέ De Serres κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 12' αἰῶνος. Μετὰ πολλοὺς δὲ δισταγμοὺς καὶ κατόπιν ἐπανειλημμένων δοκιμῶν ἡ ἐγγύριος ζάκχαρις ἐγένετο ἀντικείμενον καθημερινῆς χρήσεως.

Τὸ ὅλον ἐν Γαλλίᾳ τῆς παραγωγῆς τῆς διυλισμένης ζακχαρώς ἀνέρχεται εἰς 450 ἑκατομμύρια κιλογράμμων, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τούτου μόνον οἱ Παρίσιοι ἐξοδεύουσι τὰ 300 ἑκατομμύρια. Ἐπὶ διυλιστήρια ἀρκοῦσι διὰ τὴν παραγωγὴν ταύτην.

Ἡ κατανάλωσις τῆς ζακχαρώς ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε πολὺ ἀνωτέρα, διότι ἐξοδεύονται κατ' ἔτος 918 ἑκατομμύρια κιλόγραμμ' ἐν Γερμανίᾳ 306, ἐν Ρωσίᾳ καὶ Πολωνίᾳ 200, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Ἐπαρχίαις 650, ἐν τῇ Ἰνδικῇ, τῇ Κίνᾳ καὶ τὰς νήσοις τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ 1 διλλιόνιον καὶ 250 ἑκατομμύρια κιλογράμμων.

Τίς ποτὲ θὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Πλίνιος βεβαίως ὅτι ἡ ζάκχαρις ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἄλλως τε ὀνόμαζον ἄλλας Ἰνδικὰς, ἐθεωρεῖτο ὡς δραστικόν, διδόμενον μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἱπποκράτους;

Ἄξιον περιεργείας εἶνε τί μηνιαίως ἐξοδεύεται ἐν Παρίσις ἥδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἔκθεσεως.

Ἰδοὺ τὰ ποσὰ τοῦ τελευταίου μηνός:

8,672,756 κιλόγραμμα κρέατος βοείου, 1,694,843 χοιρίνου, 2,248,064 ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ γλυκεῖο ὕδατος, 1,116,073 βουτύρου, 16,068,964 ὠά, 273,346 κιλόγραμμα τυροῦ, 559,602 νωπῶν ὀστρειδίων καὶ 628,907 καρπῶν καὶ χόρτων.

Κατὰ τὰς πολυτελεῖς παρατηρήσεις τοῦ κ. Θ. Ἐλδράιχ, ἐν Ἑλλάδι εἰσι γνωστὰ 331 πτηνὰ (πλὴν τῶν κατοικιδίων πτηνῶν). Ἐκ τούτων 167 φωλεύουσιν ἐν Ἑλλάδι, 164 δὲ εἰσι διαβατικὰ πτηνὰ.

Δοκιμὴ ἐγένετο ἐσχάτως, γράφει ἡ «Σαββατιαία Ἐπιθεώρησις», ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ πρὸς θερμανσιν διὰ τοῦ ἀτμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν δωμάτων οἰκίας, ἐπιστολὴ δὲ πρὸς τὸν ἀγγλικὸν «Χρόνον» ἀφηγεῖται νέον πείραμα τῆς δι' ἀτμοῦ θερμάνσεως τῶν οἰκίων ὁλοκλήρου πόλεως, καθ' ὃν τρόπον τὸ φωταερίον ἀπὸ γενικοῦ τινος καὶ κεντρικοῦ δοχείου διακλαδούμενον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς φωτίζει πάσας τὰς τῆς πόλεως συνοικίας. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς θερμάνσεως, ἥτις δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν εἰς ὀρισμένες μὲν ἀλλὰ ἀρκούντως με-

γάλας ἀποστάσεις, θὰ ἀποφέρῃ προσόδους μάλλον ἢ ἥττον ἀνωτέρας ἐκείνων ὅσας συνεπάγονται αἱ ἐν χρήσει νῦν καύσιμοι ὕλαι.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἤρξατο ἐσχάτως ἐφαρμοζομένη ἐν Λουκοπόρτῳ, καὶ τὸν παρελθόντα χειμῶνα οἰκίαι περὶ τὰς 200 περιλαμβανόμεναι ἐν τὸς ἀκτίνος 3 μιλίων ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅπου ἡ θερμότης παρήγετο, ἐθερμάνθησαν διὰ σωλῆνων διαφόρους ἐχόντων διαστάσεις.

Οὐδεμίαν συμπύκνωσιν παράγεται εἰς τοὺς πρωτίστους σωλῆνας, οἵτινες καλύπτονται ἀμύσως μὲν ἐπὶ τοῦ σιδήρου διὰ λεπτοῦ χάρτου, εἰτα δὲ περιβάλλονται διὰ ναστοχάρτου καὶ τέλος διὰ χάρτου Marilla. Οὕτω δὲ παρὰ σκευασθέντες οἱ σωλῆνες ἐμπερικλείονται διὰ ξυλίνων σωλῆνων, κατατιθεμένων ἐν ταῖς ὁδοῖς καθ' ὃν τρόπον οἱ τοῦ φωταερίου.

Ἡ δοκιμὴ τῆς θερμότητος εἰς τὰς διακλάσεις καταρθεῖται δι' ἀγωγῶν σωλῆνων, οἵτινες σύγκεινται ἐκ σωλῆνων ἀλλήλοις προσηρμοσμένων εἴτε ὀριζοντίως εἴτε καθεῶς καὶ συγκοινωνοῦσι μεθ' ἑτέρου σωλῆνος, χρησιμεύοντες πρὸς ἐξοδὸν τοῦ συμπυκνωθέντος ὕδατος, ὅπου ἐκρέει εἰς θερμοκρασίαν ὀλίγον ἐλάσσω τῶν 100 βαθμῶν, θερμοκρασίαν ἀρκοῦσαν εἰς πάσας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἢ πρὸς θέρμανσιν ὑποστῆγων φυτοκομείων καὶ λοιπῶν.

Οὕτως ἐν ἀποστάσει ἡμίσεος μιλίου ἀπὸ τῶν λεβήτων χρήσις ἐγένετο τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητικῆς δυνάμεως· δύο ἀτμομηχαναὶ, ἡ μὲν 10 ἵππων δυνάμεως, ἡ δὲ 14, βαδίζουσιν εἰς τὴν ἀπόστασιν ταύτην μετὰ μικροτάτης προσθήκης ξυλικῆς.

Ὁ οὕτω μεταδιδόμενος ἀτμὸς δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον κτλ. Εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς τετάρτου τοῦ μιλίου ἀπὸ τῶν λεβήτων τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἀνέρχεται εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ζέοντος ἐντὸς τριῶν λεπτῶν διὰ διοχετεύσεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ διατρήτου σωλῆνος. Τὸ νέον τοῦτο θερμαντικὸν σύστημα φαίνεται ἐπιτυχγάνον καὶ προώριστ' νὰ μεταβάλλῃ τὰς πρὸς θέρμανσιν ἐν χρήσει μεθόδους.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἀναλυτικαὶ τινες μέθοδοι ἐφαρμοζόμεναι ἐν ταῖς τέχναις καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ.

Ἡ δηλητηριώδης ἐρυσιβάδης ὄλυρα ἀνακαλύπτεται ἐν τῇ ἀλεύρῳ διὰ τῆς εἰς αὐτὴν προσθήκης ἴσου ὄγκου αἰθέρος καὶ τινῶν κρυστάλλων ὀξυαλικοῦ ὀξέος, ὅτε μετὰ τὴν ζέσιν τοῦ μίγματος τὸ ὑπεράνω τῆς ἀλεύρου ὕγρὸν γίνεσθαι ἐρυθρὸν, ὅπότεν ἐνυπάρχῃ ἡ ὄλυρα.

Ἡ διὰ τοῦ ἀτμοῦ δύναμις ἥς γίνεται χρῆσις σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δύναμιν 25,000,000 ἵππων.

ΑΘΗΝΑΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ. ΟΣΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 11.